

Wicked Formidling

Senderorienterte formidlingsutfordringer i forebygging av radikaliserering og voldelig ekstremisme.

- Hvilke formidlingsutfordringer står organisasjoner som Plattform ovenfor?

TOMMY ANDRÉ KRISTIANSEN

VEILEDER

Oddgeir Tveiten

Universitetet i Agder, 2017

Fakultet for Humaniora og pedagogikk

Institutt for Nordisk og mediefag

Sammendrag

Formålet med denne oppgaven er å gi svar på *hvilke formidlingsutfordringer organisasjoner som Plattform står ovenfor*. Plattform er en av flere aktører i arbeidet med å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme på norsk sokkel. Selv om Plattform har en plass i denne oppgaven fungerer likevel organisasjonen som en illustrasjon, en rød tråd, på andre organisasjoner som er aktive på feltet.

Radikalisering og voldelig ekstremisme er fenomener som kan beskrives som «wicked problems», problemer som er så komplekse at man ikke engang vet hva problemet er før man får fikset det. Siden 2.verdenskrig har det blitt forsket på ekstremisme i Norge, men lite, om noe, har sett eksplisitt på de senderorienterte utfordringene i arbeidet. Denne oppgaven har, ambisiøst, forsøkt å finne eksempler på hva som gjør radikalisering og voldelig ekstremisme til «wicked problems» og hvilke strukturer og relasjoner i nettverkssfæren som utgjør formidlingsutfordringer. Med et svært ambisiøst mål, ble et eksplorativt design benyttet i for å innhente og tolke data. Like ambisiøst ble det forsøkt å lage et teoretisk rammeverk gjennom å koble sammen kommunikasjonsteori, nettverksteori og wicked problems, som kan falle innunder statsvitenskapsparadigmet. Samtidig har jeg gjennomgående benyttet meg av ekstremismeforskning og omverdensanalyser for å gi et bakteppe og en kontekst for studien, de forebyggende organisasjonene og ekstremisme i seg selv.

Slikt sett vil denne oppgaven være like mye et bakteppe for hypoteseutvikling for nye studier, som et studie som gir anvendbar «to streker under svaret»-kunnskap – for det kan det være for tentativt både teoretisk og metodisk. Likevel er det blitt presentert, og diskutert, potensielle formidlingsutfordringer. I kapittel 5 «Funn» har jeg delt inn funnene i to kategorier: De som går på fenomenet i seg selv, og de som hører til nettverksdimensjonen.

I forhold til hva fenomenet dreier seg om er det ulik oppfatning i forhold til det helhetlige perspektivet, men informantene er samstemte i at begrepsapparatet er kontroversielt. De utfordrer også tanken på om verktøyene som er tilgjengelige for å forebygge er tilstrekkelige, hensiktsmessige eller rett ut feil. I nettverksdimensjonen trekkes det frem et komplekst landskap med mange samarbeidsaktører som er vanskelige å koordinere, i konkurranse, med uklare mandat og ulike behov og synspunkter. Spesielt virker det som om relasjonen mellom

rammesetteren, en definitiv interessent som kontrollerer ressurser og fokusområder, og avsenderorganisasjonen fører til formidlingsutfordringer.

I diskusjonskapitlet, kapittel 7, har jeg forsøkt å diskutere hvordan funnene kan komme til syne i praksis, hvordan nettverksutfordringene og fenomenutfordringene henger sammen, og hvordan det kan utgjøre formidlingsutfordringer.

I den grad man kan trekke ut en konklusjon er det naturlig at fenomenet og nettverket henger sammen, fordi nettverket arbeider mot å forebygge fenomenet i diskursen satt av aktører i nettverket som har ulike behov og forståelser. Samtidig er det slik at utfordringene ikke trenger være av kommunikativ-art, men formidlingsutfordringene kan gjerne komme i kjølvannet av andre utfordringer og veivalg.

Forord

«Langt langt borte saa han noget lyse og glitre», heter maleriet av Theodor Kittelsen. Etter sigende ble det malt etter at Ambjørnsen og Moe hadde utgitt eventyret «Soria Moria Slott». Hvorvidt det stemmer eller ei vet jeg ikke, da kunstmuseumbesøk sjeldent står på agendaen. I bunn og grunn har jeg vel aldri forstått kunst. Men i løpet av denne oppgaven har jeg i det minste kjent meg igjen i Askeladden som stirrer mot Soria Moria slott og skimrer målstreken i det fjerne.

Og nå er det ikke bare noe som lyser og glitrer i det fjerne lenger heller. I det fingrene mine presser ned på keyboardet er det snakk om minutter, sekunder, nanosekunder igjen til jeg har levert mitt livs største akademiske arbeid. For å være ærlig hadde jeg tenkt å skrive «Nå er den ferdig. Skrivekrampe. Takk Daniel for feedback. Ringer deg på torsdag. Dere andre ha en fin lesning.» For det er faktisk det jeg føler nå. En tomhet. En ende av en æra, om jeg skal være litt klisjè på en tirsdagskveld. Og det tror jeg faktisk jeg må få lov til, når jeg nå (forhåpentligvis) ender en syv år lang periode som student. Syv år. Det er ganske mange generasjoner døgnfluer, og rimelig mange utbetalinger fra Lånekassen.

Men for å være helt seriøs. Jeg har fått så mye hjelp av så mange underveis. Spesielt vil jeg takke Daniel, som jeg fortsatt tenker å ringe på torsdag, for glimrende assistanse fra start til slutt. Ingen andre ville vært så engasjerte i å diskutere organisasjonsteoriens overlappinger med kommunikasjonsteori, eller hva som egentlig er fornuftig praksis når man benytter eksplorativ case (spoiler-alert), med meg. Takk, takk, takk.

Og så skal jeg være såpass hundeeier at jeg må takke den firbeinte. Ja, jeg vet det er kleint. Men det får så være. Han har fått meg ut av døren og over på andre tanker. Så må jeg selvsagt takke veileder og alle som har holdt ut med meg på PC-laben i F-bygget på UiA når jeg har fått «sudden bursts of engasjement». Og så må jeg takke mamma. Hu har ikke skjønt en tøddel av hva jeg har drevet med, men hun har vært motiverende og lyttende. Helene må også nevnes. Alle trenger en Helene i livet sitt. Hu er ren motivasjon. Og Lånekassen. Kan ikke glemme Lånekassen.

Og så må jeg takke deg, som leser, for at du bruker tid på denne oppgaven. Mitt mål før oppgaven var at den kunne ha en praktisk betydning og ikke råtne bort i en database et eller annet sted. At du leser den har gjort at jeg er ett steg nærmere målet mitt. Takk!

INNHOILDSFORTEGNELSE

Sammendrag	2
Forord.....	4
1. INNLEDNING.....	8
1.1 Bakgrunn.....	8
1.2 Problemstilling.....	10
1.3 Avgrensninger.....	12
1.4 Begrepsavklaringer.....	12
1.5 Struktur.....	15
1.6 Bakgrunn: Om fenomenene	17
1.7 Om forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme.....	19
1.8 Om Plattform.....	20
2. Metode.....	21
2.1 Forskers forforståelse.....	21
2.1.1 Utvalg av teori.....	22
2.2 Design.....	23
2.3 Case.....	24
2.4 Utvalg.....	25
2.5 Intervjuet.....	27
2.6 Gjennomføring.....	28
2.7 Etterbehandling og refleksjoner.....	29

2.8 Datakategorisering.....	30
2.9 Validitet.....	31
2.10 Reliabilitet.....	32
2.11 Generaliserbarhet.....	32
2.12 Refleksjoner: Etikk.....	33
2.13 Refleksjoner: Kritikk.....	34
3. Omverdensanalyse.....	35
3.1 Arbeidet mot radikaliserings.....	36
3.2 Samfunnsutvikling.....	39
4. Teori.....	41
4.1 Kommunikasjonsteori.....	42
4.1.1 Shannon & Weavers kommunikasjonsmodell.....	42
4.1.2 Kommunikasjonsstrategier.....	43
4.2 Fenomenet.....	44
4.2.1 Wicked problems.....	44
4.3 Nettverk og interessenter.....	46
4.3.1 Koblingsmodellen.....	48
4.3.2 Interessentklassifisering.....	49
5. Funn.....	52
5.1 Fenomenet: Et wicked problem.....	53
5.1.1 Religion – Islam spesielt.....	54
5.1.2 Gammelt fenomen i ny forpakning.....	55
5.1.3 Kontroversielt begrepsapparat.....	57

5.1.4 (Manglende) Narrativer.....	58
5.1.5 Manglende alternativer til vold.....	60
5.2 Nettverk og interessenter.....	61
5.2.1 Vanskelig å koordinere.....	61
5.2.2 Konkurransen om midler.....	63
5.2.3 Uklare mandat.....	64
5.2.4 Målgruppebevissthet.....	66
5.2.5 Samarbeid er bra, men hvordan og hvem?.....	67
6. Diskusjon.....	69
7. Oppsummering.....	72
8. Litteraturliste.....	74
9. Vedlegg.....	79

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn

«Det er en utfordring at ekstremisme og radikaliseringsprosessen blir så status og inn i tiden. Alle vil vise at de har en plass i dette arbeidet, ikke sant, og alle med ærlige intensjoner. Men det er krevende for de som skal prøve å koordinere dette her, for det er et hav av folk, apparater og organisasjoner som har meldt sin interesse.» - Informant 4

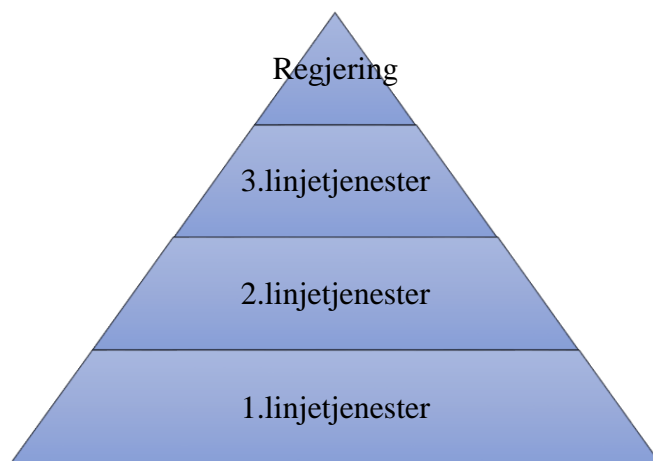
Like utenfor Fredrikstad sentrum ligger det en gate. En helt alminnelig gate med avstikkere, hvite eneboliger og bussholdeplasser. Lislebyveien står det på skiltene. Og frem til en dag i 2014 var den ikke kjent som noe annet enn en gate i en bydel utenfor Fredrikstad sentrum. Så kom medieoppslagene. «Terrorgata i Fredrikstad»: Syv unge menn har kjempet for IS i Syria (Haram & Zaman 2014). Og så kom spørsmålene. Hvorfor valgte syv unge menn å dra til Syria for å kjempe for IS? Hvordan kan syv unge gutter i samme miljø ha blitt radikalisert? Hvorfor? Hvorfor? Hvorfor?

«Terrorgata» er kun ett eksempel som omhandler ekstremisme på norsk sokkel, men historien fungerer godt til å illustrere hvor viktig det er å avdekke og forebygge radikaliseringsmekanismer. Når det er sagt er ikke voldelig ekstremisme et nytt fenomen, ei heller som et akademisk studium. I «Forskning på forebygging av radikaliseringsprosessen og voldelig ekstremisme – en kunnskapsstatus» av Tore Bjørge og Ingvild Magnæs Gjelsvik (2015) presenteres de viktigste bidragene i norsk forskning omkring emnet, med bidrag fra 1980 frem til utgivelse i 2015. Fra høyreekstremisme til venstreekstremisme til islamsk ekstremisme. Fra forebygging til handlingsstrategier. Fra journalistiske verk til doktoravhandlinger.

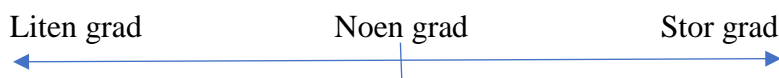
Hvem som blir radikaliserte og hvilke faktorer som gjør at radikaliseringsprosessen starter, en prosess som for øvrig blir betraktet som en «radikaliseringstunnel» hvor individet i økende grad aksepterer vold jo lenger inn man kommer (regjeringen.no), er spørsmål som besvares med både konsensus og uenighet. Om vi snakker om 1940 og NS, om vi snakker om 2015 og IS, om vi snakker om AKP på 70- og 80-tallet eller om vi snakker om eller klassiske «skinheads» i samme tidsperiode, finnes det fellestrekk som for eksempel tilhørighet (eks. Fangen 1999, Kallevik 2014, Lia & Nesser 2014) og ulike former for identitet (eks Bjørge

1991, Olsen 2011, Fangen 1999). Samtidig eksisterer det flere individuelle forskjeller mellom individer som befinner seg i ekstremistiske miljøer. For eksempel avdekket Stein U. Larsen (1980) at bakgrunnen til medlemmene i NS var like varierte som årsaken til at de ble med. Gjennom oppgaven vil spesielt begrepet «radikalisering» bli omtalt som komplekst, og det er nettopp fordi fenomenet innebærer individuelle variasjoner, eksterne kontekster, sosioøkonomiske forhold og ikke minst – det ‘menneskelige’ som er identitet og følelser.

Bjørge og Gjelsvik (2015) beskriver radikalisering som et «wicked problem», et problem som ikke kan løses av en aktør alene siden ingen har nok kunnskap, informasjon, oversikt eller handlingsrom til å løse problemet på egenhånd. Siden radikalisering inneholder elementer som går på blant annet sosioøkonomiske forhold er dermed mange aktører involvert i arbeidet med forebygging, selv om det ikke presiseres noe sted at de *arbeider med forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme*. Aktører er her, og gjennom oppgaven, definert til «organisasjoner» - og *ikke* enkeltindivider.

(Modell 1: Forebyggingsinstanser)

(Modell 2: Graden av fokus på radikalisering)

I disse to modellene ligger selve kjernen for denne oppgaven. Forebyggende organisasjoner kan ha ulikt fokus på forebygging, fra at aktørene i organisasjon og organisasjonen i seg selv ikke anerkjenner at de kan være med på å forebygge mekanismer som manglende tilhørighet,

til at hele deres virke er dedikert til det. De kan befinne seg i rådgivende og konsulterende roller eller de kan arbeide direkte med brukere. Antageligvis er det også forskjell innad i hver organisasjon hvor stort fokus man legger på forebygging, og like antagelig spiller kontekstuelle forhold inn som eksempelvis geografi, størrelse på organisasjon, koordinering, lokaldemokrati etc.

Med dette males det et landskap som neppe ville fått plass på et enkelt lerret. Fra NAV til politi, fra arbeidsgivere til barnehage, fra moské til den lokale speidergruppen. Å manøvrere seg her kan fremstå som en jungleekspedisjon i utgangspunktet, og det gjør det definitivt ikke lettere at temaet er et wicked problem, og for ikke snakke om sensitivt, betent og med en enormt bred interessentgruppe. Spesielt ikke når det også fra øverste instans fremheves at man ønsker enda mer sektorovergripende, tverrfaglige samarbeid.

En organisasjon som befinner seg i dette landskapet er Batteriet, en organisasjon som arbeider med bekjempelse av fattigdom og sosial eksklusjon i Norge gjennom selvorganisering og til dels innovasjon (batteriet.no). Selv om det på ingen måte står nedfelt noe sted at Batteriet skal bedrive «kriminalitetsforebygging» eller «radikaliseringsforebygging» gjør de nettopp det gjennom å motvirke fenomener som kan føre til 'noe verre'. Batteriet har i seg selv ingen plass i denne oppgaven, bortsett fra at det var gjennom mitt eget initiativ som frivillig i organisasjonen som gjorde meg interessert i demokratibyggning, selvorganisering og sosialt entreprenørskap. I bunn og grunn ville aldri denne oppgaven bli skrevet om det ikke hadde vært for mitt engasjement i Batteriet.

1.2 Problemstilling

Da jeg fant ut at jeg ønsket å skrive om radikaliserings og voldelig ekstremisme var det vanskelig å vite hvilken innfallsvinkel man kunne ta og hvordan man kunne formulere en problemstilling slik at den både kunne være av interesse i den virkelige verden, samtidig som den kunne beholde det kommunikasjonsfaglige perspektivet. Det var også viktig at den inneholdt oppdatert kunnskap. Vi lærer stadig mer om fenomenet, og dermed er det fordelaktig å bero seg til nyere forskning.

En av de første og virkelig interessante dokumentene jeg kom over, var «Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme – Hva er kommunenes rolle?» fra NIBR skrevet i 2016. Etter å ha lest dokumentet satt jeg med inntrykket av at det var manglende informasjon

og kunnskap hos førstelinjetjenestene i kommunene, særlig hvor ulikt fokus de enkelte etatene hadde på fenomenene. Jeg valgte så å spørre bekjente som jobbet i skoler og i frivilligheten hvilket fokus de hadde på radikaliserings og hvilken innvirkning radikaliserings hadde på deres arbeidshverdag. Eksempler på svar var: «*Politiet kommer innom en gang i året for å snakke med oss hva vi skal gjøre hvis vi ser noen tegn, men de tegnene er som regel vage. Litt sånn hvis man endrer seg veldig. Det er ungdommer vi snakker om, tross alt. Det er vanskelig å skille vanlig endring fra radikaliserings*» og «*det var først etter at vi hadde et par episoder at vi fant ut tjenesteveien*».

Dette var særdeles uformelt, men det ga meg noen antagelser om hva som ville vært interessant og aktuelt å forske på. I samtale med veileder diskuterte vi potensielle problemstillinger ut fra antagelsene jeg satt med og hans kunnskap om emnet. Problemstillingen jeg falt ned på var:

«Hvilke formidlingsutfordringer står organisasjoner som Plattform ovenfor?»

Plattform er et tverrinstitusjonelt samarbeid mellom politiet, 30 Sørlandskommuner og Stiftelsen Arkivet og fungerer som «et case med liten c». Studiet har ikke eksplisitt sett på utfordringer som utelukkende kan knyttes til Plattform, men alle organisasjoner som jobber interorganisatorisk, tverrfaglig og sektorovergripende i en forebyggende kontekst. Plattform er selv unike på feltet, men den tverrfaglige måten å jobbe på er ganske vanlig – også på dette området. Organisasjonen er også i en interessant prosess selv, hvor den er forholdsvis ny, er svært aktiv og har store ambisjoner om å gå fra et regionalt kompetanse- og ressurscenter til å bli et institutt på nasjonalt nivå (plattform.no). I lys av dens virksomhet og utvikling vil Platfforms tilstedeværelse i denne oppgaven fungere som en rød tråd, en kontekst.

Platfforms funksjon er dermed at de fungerer illustrerende, samt at utvalget av informanter til kvalitative intervju ble knyttet opp til organisasjonen. Fire informanter har kjennskap til Plattform, mens jeg har valgt ut en informant fra et annet sted i landet, uten innsikt i Plattform, som får en kontrollfunksjon. Radikaliserings og voldelig ekstremisme blir, blant annet av Bjørge og Gjelsvik (2015), fremstilt på en slik måte at det er store variasjoner fra land til land. Det vil kanskje også være mulig å anta at det finnes regionale forskjeller.

Dermed befinner fire seg på Sørlandet, mens den siste er på Østlandet. Dette blir nærmere diskutert i metodekapittelet.

1.3 Avgrensninger

En klassisk kommunikasjonsmodell inneholder *sender, budskap og mottaker* (kap. 4.1.1). Med problemstillingen «*hvilke formidlingsutfordringer står organisasjoner som Plattform ovenfor?*», kan «*organisasjoner som Plattform*» være både avsender og mottaker i den forstand at de møter utfordringer knyttet til sin formidling til mottakeren eller motsatt hvor de er mottaker. Budskapet kan eksempelvis være forebyggingstiltak, kunnskap om fenomenene eller situasjonelle i den forstand at man kanskje har et case hvor noen i det lokale samfunnet har gjennomført en voldshandling på bakgrunn av sin overbevisning. Mottaker kan være tilsvarende mange. Pårørende, lokalsamfunn, førstelinjeansatte, storting eller andre organisasjoner, for eksempel.

Sett på denne måten kan problemstillingen fremstå som både noe vag og med en overflod av potensielle svarmuligheter. Jeg har dermed valgt å avgrense det slik at oppgaven blir *senderorientert* med vekt på forhold som angår senderen, senderens posisjon og senderens forståelse av seg selv og fenomenene. Mer spesifikt er oppgaven gjennomført gjennom å intervju informantene som ofte befinner seg i «*avsender*»-rollen i denne konteksten på bakgrunn av mandat, stillingsinnhold eller organisasjonens virke.

På bakgrunn av metodens design (kap. 2.2) og problemstillingens muligheter i forhold til innfallsvinkel og utvalg av teorier, har jeg valgt å benytte meg av å undersøke generelle forhold knyttet til fenomenet og relasjoner – hvordan samspillet med andre organisasjoner kan utgjøre formidlingsutfordringer. Det vil si at jeg ikke har gått direkte inn på hvilke formidlingsutfordringer avsender møter på når hun skal formidle ett konkret budskap til eksempelvis en som er i faresonen for å bli radikalisert.

1.4 Begrepsavklaringer

Radikalisering er åpenbart et sentralt begrep i denne oppgaven, men det er også et begrep som er kontroversielt, mangefasettert og i stor grad mangler konsensus – både for hva det er, og hvordan det blir til. Begrepet har av Rik Coolsaet, en belgisk ekspert som har arbeidet med voldelig radikaliserings på vegne av Europakommisjonen, blitt omtalt som «*dårlig definert,*

komplekst og kontroversielt» (Schmid 2013). Det eneste man kan enes om er at det er en *prosess* (ibid), og i forlengelsen, mot *radikalisme* (Sedgwick 2009). I Norge har man definert radikaliserings slik:

«Radikalisering er prosessen der en person i økende grad aksepterer bruk av vold for å nå sine politiske mål.» - Regjeringen.no

Videre konkretiseres begrepet noe:

«Det er viktig å skille mellom radikaliserings og det å være radikal. Det er virkemiddelet, altså viljen til å bruke vold, som er sentral. Radikalisering og voldelig ekstremisme kan skje innen alle typer ideologier eller politiske retninger, noe vi har sett både i Norge og resten av Europa.» - Ibid.

Deretter poengteres det ytterligere:

«Radikalisering er altså en prosess som kan føre til at en person blir en ekstremist. Hvor lang tid radikaliseringsprosessen tar vil variere fra person til person. Det er heller ikke slik at alle som er i en radikaliseringsprosess, blir voldelige ekstremister.» - Ibid.

En sentral utfordring er at radikaliserings som begrep ofte blir benyttet for vidt og utydelig av viktige samfunnsaktører i politikken, media og academia i den forstand at en radikalisert er involvert i voldshandlinger for å oppnå politiske mål. Den offentlige definisjonen bruker begrepet *i økende grad aksepterer voldshandlinger for å oppnå politiske mål* (Bjørge & Gjelsvik 2015). Det neste problemet ligger i verdiladningen av *radikal*, som i denne konteksten forstås som noe negativt, men som egentlig kan være noe positivt da mange av våre positive verdier kommer fra «radikale» bevegelser som kvinners stemmerett og arbeideres rettigheter (ibid). Begrepet radikaliserings kan også være en del av en problematisk diskurs. Flere forskere (eks Kundani 2012 & 2015, Diis 2009, Schmid 2013) hevder radikaliserings er en del av en 9/11-diskurs som stigmatiserer eller målretter seg mot enkelte grupper. I den sammenheng er det verdt å notere at det er et pågående forskningsprosjekt kalt RADISKAN som ser på diskurser og effekter av forebygging av radikaliserings i Skandinavia, i regi av Fafo, FFI og antropologisk institutt ved Universitetet i Aarhus (Haugan 2009, Bjørge & Gjelsvik 2015).

For denne oppgavens skyld er det høyst nødvendig å presisere at radikaliseringsprosesser eller vurdering av forebyggingstiltak, men som en informant presiserte var «det offentlige paradigmet og forståelse en grunnlagsutfordring som påvirker formidlingen». Det denne oppgaven tar for seg er aktører som arbeider med forebygging og dermed forebyggingstiltak. Disse kommer ut fra det offentlige paradigmet og den offentlige definisjonen av hva radikaliseringsprosesser er. Selv om jeg dermed vil bero meg på den offentlige definisjonen ovenfor, er det viktig at leser forstår at begrepet er kontroversielt og kanskje ikke fullt dekkende for fenomenet slik det faktisk er.

Denne oppgaven tar høyde for ulike former for ekstremisme, i stedet for å betrakte all ekstremisme som det samme. I den forstand har jeg valgt å bruke tre begrep: Høyreekstremisme, venstreekstremisme og militant islamisme. Det kan argumenteres for at både høyre- og venstreekstremisme er kjente begrep som benyttes i ekstremismesammenheng, mens militant islamisme kan være mer fjernt. I det offentlige ordskiftet kan det være mer vanlig å omtale fenomenet som islamsk fundamentalisme, islamisme og jihadisme. Grunnen for at jeg valgte å bruke begrepet militant islamisme er fordi Bjørge og Gjelsviks «Forskning på radikaliseringsprosesser og voldelig ekstremisme (2015)» bruker begrepet som en kategori for forskning som tar for seg ekstremisme og Islam.

Høyreekstremisme er ikke en helhetlig ideologi, men inneholder derimot flere retninger og grupperinger som har enkelte fellestrekk: En «vi» mot «de» tankegang, hvor «vi» har en annen verdi enn «de», et konspiratorisk verdensbilde hvor forrædere bistår «de» med å ødelegge «oss» og har forestillinger som insinuerer at «folket» er truet eller under angrep (Bjørge & Gjelsvik 2015). *Venstreekstremisme* er en fellesbetegnelse for radikale grupperinger til venstre for den parlamentariske sosialismen som ofte er revolusjonære av natur (SNL 2014). *Militant islamisme* bygger på to ideer om henholdsvis forestillingen om en hellig krig og nasjonalistisk militarisme (Kolås 2005).

Problemstillingen benytter seg også av begrepet *formidlingsutfordringer*. Det eksisterer ikke en definisjon av *formidling* på norsk, noe jeg anser som et tankekors tatt den utstrakte bruken av begrepet i betraktning. Derfor har jeg valgt å benytte meg av en egen omskrivning av den engelske definisjonen av «dissemination»: «Å spre noe, gjerne informasjon, til et bredt publikum» (oxford dictionaries). Det ligger ikke implisert en toveis-kommunikasjon i denne

definisjonen. Tvert imot handler det om å sende informasjon til mottaker(e), altså enveis-kommunikasjon.

«Organisasjoner» brukes konsekvent i oppgaven. Vi snakker her om enheter som ellers både kunne vært omtalt som «instanser», «etater», «bedrifter», «foreninger», «ideelle organisasjoner», etc – eller i «formelle» og «frivillige» organisasjoner. For min oppgave er det ikke nødvendigvis relevant å dele inn organisasjonsbegrepet inn i ytterligere kategorier. Det hender at de benyttes, men det er i de kontekster hvor det er essensielt å dele inn – som f.eks i forhold til hierarki og mandat. Organisasjoner brukes gjennomgående som en paraplybetegnelse hvor «to eller flere mennesker arbeider sammen og utfører oppgaver for å oppnå et mer eller mindre klart definert mål» (jusleksikon.no). Videre innebærer det «en formalisering med fordeling av sider ved arbeidet (roller/spesialisering) for at samarbeidet skal gi best effekt» (ibid).

1.5 Struktur

Strukturen i oppgaven er tenkt ut fra mitt logiske standpunkt, kort fortalt: Innledning – Metode – Teori – Analyse.

Først er innledningen, som du nå er i ferd med å lese deg i gjennom. I starten av innledningen, 1.1, kommer det nødvendig bakgrunnsinformasjon om min innfallsvinkel til oppgaven, og et grovt overblikk for hvordan instansene kan bli kategorisert. Deretter, i 1.2, presenteres problemstillingen jeg ønsker å finne et svar på. I 1.3 har jeg gjort rede for avgrensningene for oppgaven. I 1.4 kommer begrepsavklaringene. Her er det igjen på tide at viktige premisser for oppgaven, radikaliserings og voldelig ekstremisme som begrep, er utsatt for kontrovers og debatt. Å gjøre en begrepsavklaring på disse handler mer om at leser skal forstå den offisielle begrepsavklaringen og et kort innblikk i diskusjonen om hva det faktisk omhandler. Deretter kommer dette kapitlet, hvor leser skal få et innblikk i oppgavens delelementer. I 1.6 blir forskning på de faktiske fenomenene presentert, for slik å få en historisk utdypning om hvordan fenomenet har utviklet seg. I 1.7 vil jeg gi et oversiktsbilde over de generelle organisasjonene og hvordan de stiller seg i forhold til kommunikasjonsmodellen som blir presentert i 1.1.

Metodekapitlet er forsøkt strukturert etter en tidslinær prosess, selv om dette åpenbart i visse tilfeller blir overlappende. Eksempelvis transkriberte jeg intervjuene etter de var

gjennomført, noe som trigget analyseprosessen (Ryen 2012:111). Dog er det vanskelig å starte analyseprosessen før intervjuene er gjennomført. Dersom leser har lest en masteroppgave tidligere vil metodekapittelets struktur virke kjent fra tidligere. I 2.1 utdypes det litt rundt min egen innfallsvinkel til oppgaven, samt rundt mitt valg av teori. I 2.2 og 2.3 forekommer veivalg rundt design, hvor 2.2 omhandler metodevalg og 2.3 case som metode. I 2.4 presenteres utvalg og prosessen med å komme frem til en populasjon. I 2.5 og 2.6 presenteres intervjuet, og intervallen 2.5-2.6 representerer dermed et skille fra «forberedelser» til «gjennomføring». 2.7 handler om etterbehandling og 2.8 datakategorisering. Da har man gått fra «gjennomføring» til «analyse». Deretter, i 2.9 til 2.11 tar jeg for meg kvalitetskriteriene for metoden og hvordan min metode kan rangeres i forhold til de. I 2.12 og 2.13 retter jeg en selvreflekterende kritikk mot min egen metode. Det skal sies at dette er noe jeg forsøker gjøre gjennomgående i hvert delkapittel, men disse er dedikert utelukkende til refleksjon og kritikk.

Kapittel 3 er en omverdensanalyse og har to bestanddeler. I kapittel 3.1 tar jeg for meg konteksten til arbeidet mot radikaliseringskonteksten, mens jeg i 3.2 tar for meg samfunnsutviklingskonteksten. Omverdensanalysen har to funksjoner, først for å gi en kontekst om nåsituasjonen og fremtidig situasjon rundt fenomenet og arbeidet og dernest for å gi leser forståelse for området. Videre har omverdensanalysen en logisk sammenheng med teorien fordi det belyser fenomenet og nettverket, slik at teorien kan bli rotfestet i noe konkret.

Kapittel 4 tar for seg teori. Kapittel 4.1 med underkapitler setter det overordnede, kommunikative teoriperspektivet. Kapittel 4.2 tar for seg wicked problems, mens kapittel 4.3 tar for seg nettverksmodeller. Fordi jeg gjennom hele oppgaven har illustrert fenomenet fra ulike perspektiver, har jeg valgt å kun benytte meg av wicked problems som en sentral teori. Det samme gjelder i nettverket, hvor teoridelen gir dybde til et organisasjonslandskap som er jevnlig problematisert – nettopp fordi problemet og arbeidet er komplekst, og man kan ikke hevde noe konkret om disse uten å ta høyde for nettopp kompleksiteten.

I kapittel 5 presenterer jeg funnene mine som jeg har delt inn i to, i forhold til hvilken teoretisk sfære de kan kategoriseres i. Første del, 5.1, går på funn knyttet til fenomenet i seg selv. I 5.2 blir dertil funn som passer inn i nettverksdimensjonen presentert. Disse blir noe diskutert i hvert kapittel, mens kapittel 6 er kapittelet hvor det blir diskutert hvordan disse kan utgjøre formidlingsutfordringer i praksis.

I kapittel 7 finnes en kortfattet konklusjon, i kapittel 8 litteraturliste og kapittel 9 finner man vedleggene.

1.6 Bakgrunn: Om fenomenene

Voldelig ekstremisme og terror er fenomener med røtter langt tilbake i tid. Fra selotenes opprør mot romerne 60 – 70 år e.kr. (Oehmichen 2009) til NS på 30- og 40-tallet, til Balkan på 90-tallet, til IS i dag. På ingen måte kan vi snakke om «nye» fenomener, selv om det tidvis fremstilles som et moderne, økende fenomen - gjerne satt i sammenheng med IS og terroraksjoner i vesten. Det samme gjelder fremmedkrigere, som kan føles «nytt», men som har røtter tilbake til andre verdenskrig med norske SS-soldater, norske frivillige i Finland mot Sovjet og også på begge sider i den spanske borgerkrigen (Bjørge & Gjelsvik 2015). Begrepet radikaliserings er derimot nytt, og entret det offentlige ordskiftet rundt 2004 – 2005, etter angrepene på London (Bjørge & Gjelsvik 2015, Schmid 2013). Med et såpass bredt repertoar av begreper, ulike kontekster og historiske elementer må man sette en avgrensning på hva man skal ta med i et bakgrunnskapittel. Siden oppgaven tar for seg forebyggende aktører i Norge, vil det mest naturlige være å se på norske forskningsbidrag.

Først og fremst, norsk forskning har hovedsakelig bidratt til forståelsen av ekstremisme som fenomen, mens det har vært lite forskning eksplisitt på radikaliseringsprosesser. Samtidig har høyreekstremismen hatt mer oppmerksomhet fra forskere og journalister enn andre former for ekstremisme, som eksempelvis venstreekstremisme og religiøs fundamentalisme (Bjørge & Gjelsvik 2015). Dette kan selvsagt skyldes at høyreekstremismen har betydelige historiske røtter i Norge, med andre verdenskrig og fremmedfiendtlige grupperinger i årene etter. Det sagt, finnes det også forskning på venstreekstremisme og militant islamisme. Utfordringen med de to sistnevnte er at det har vært vanskeligere for forskere å få innpass i venstreekstreme miljøer, mens islamsk fundamentalisme er et ganske nytt fenomen i norsk kontekst (ibid).

Det mest naturlige startpunktet for å gjøre en bakgrunnsoversikt er okkupasjonstiden hvor vi fikk befatning med både ekstremisme og, som tidligere påpekt, fremmedkrigere. NS ble stiftet i 1933, men var ikke en toneangivende stemme i det politiske landskapet før 1940. I stiftelsesåret oppnådde partiet 2,2% av stemmene, mens de i siste kommunevalg før krigens start hadde falt til 0,06%. Rekrutteringen til partiet gikk i to omganger, den første i 1933, og

den andre i kjølvannet av det tyske overfallet 9.april 1940 som nådde et høydepunkt i 1943 med 43000 medlemmer (Njølstad 2015).

Hvem NS-medlemmet var og hva som fikk personen til å bli med i organisasjonen er individuelt. Det var ikke nødvendigvis en ideologisk overbevisning som lå bak, det kunne like gjerne være politisk. Samtidig var bakgrunnen til medlemmene like varierte som motivasjonen til å bli med (Larsen mfl. 1980 i Bjørgo og Gjelsvik 2015). Eksempelvis har konsekvenser fra økonomisk nedgangstid på 20- og 30-tallet, ideologisk overbevisning, motstand mot kommunisme, tro om å forminske tyskernes innflytelse på forvaltningen og etterfølgelse av venner og familie, blitt oppgitt som grunner for innmeldelse (Njølstad 2015). Likevel endret «NS»-medlemmet karakter gjennom rekrutteringsperiodene. I starten var det middelaldrende menn fra middelklassen som rekrutterte seg og holdt viktige posisjoner i partiet. I den andre rekrutteringsfasen var det derimot en tyngde av unge menn og kvinner fra arbeiderklassen som meldte seg inn (ibid).

Der hvor det var vanskelig å finne fellestrekk hos NS-medlemmer i Norge, var det lettere å finne det hos fremmedkrigerne i SS. Sett bort fra et indre press fra partiet selv, var det motstand mot kommunismen, troen på at deltakelse ville støtte et selvstendighetskrav, og mer sosiale motivasjoner som eksempelvis eventyrlyst og prestisje, som var fellesnevner (Sørli 2015 i Bjørgo & Gjelsvik 2015). Et større antall nordmenn kjempet også i krigen mellom Finland og Sovjet, samt et mindre antall på begge sider av den spanske borgerkrigen. Nøyaktig hva som drev disse er det mindre forskning på, men i forhold til de norske frivillige på finsk side er det et interessant funn: Enkelte endte senere opp som sentrale medlemmer i den norske motstandsbevegelsen, andre som frontkjempere for SS (Bjørgo & Gjelsvik 2015).

Utover 70-, 80-, og 90-tallet hadde landskapet endret seg betraktelig, og vi fikk befatning med venstreekstremisme som en motsats til høyreekstremismen – som på ingen måte hadde forsvunnet. Tradisjonelt er venstreekstremismen koblet til AKP på 70- og 80-tallet, men selv om AKP stod for en voldelig retorikk ble det sjelden gjennomført voldshandlinger (Bjørgo & Gjelsvik 2015). Venstreekstremistiske voldshandlinger ble derimot mer utbredt utover 80- og 90- tallet med demonstrasjonsvold mot politi og høyreekstreme. Sentralt i dette stod Blitz-miljøet sammen med tilknyttede, og uavhengige, anti-fascistiske og venstreradikale grupperinger (ibid).

Samtidig endret høyreekstremismen karakter. Sett bort fra okkupasjonstiden har høyreekstremistiske grupper hatt liten oppslutning. Dette endret seg ikke utover 90-tallet, men miljøet ble mer fragmentert. Nye, mer voldelige undergrupper kom til, ideologiske individer kom mer frem og identitetsmarkørene endret seg. Det var ikke lenger klassiske «skinheads», men mennesker som så «vanlige» ut. Fellestrekkene var at de fleste av de høyreekstre kom fra arbeiderklassefamilier og stod utenfor samfunnet på ulike måter, blant annet ved å være arbeidsledige. I tillegg tilbød høyreekstre grupper et miljø med følelse av tilhørighet som, av ulike grunner, kunne fremstå som attraktive for mennesker i risikozonen. Rekrutteringen falt derimot drastisk etter drapet på Benjamin Hermansen i 2001 (Fangen 2001).

Samtidig er dette sensitive fenomener, noe som har gjort at mye av kunnskapen vi besitter har kommet fra bidrag utenfor akademien, med journalister som det mest fremtredende eksempelet. Fra et forskningsstøtsted kan dette være problematisk fordi en journalists etiske spilleregler er mindre strikte enn i akademien. Videre er det også viktig å presisere at fenomenene er i konstant endring, og at det er behov for oppdatert kunnskap om blant annet høyreekstremismen og spesielt internets rolle i radikalisering og voldelig ekstremisme (ibid). Derfor er det verdt å ha i bakhodet at det vi vet, ikke nødvendigvis kommer fra vitenskapelige metoder og at kunnskapen vi har ikke nødvendigvis er oppdatert i forhold til dagens versjon av fenomenene.

1.7 Om forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme

Ifølge rapporten til Lid et.al (2016) jobbes det, i kommuner, med forebygging hovedsakelig i etater rettet mot barn og unge, gjennom eksisterende samarbeidsmodeller som SLT og politiråd. Ekstremisme er videre kun ett av flere elementer for ansatte i førstelinjetjenester, og forfatterne hevder at fokuset på radikalisering og ekstremisme er varierende fra etat til etat. Enkelte kommuner har iverksatt egne tiltak og organisasjoner som eksplisitt skal ta for seg alvorlige situasjoner, mens enkelte også har rådgivningsgrupper med funksjoner som beredskap og veiledning. Politiet har opprettet radikaliseringskoordinatorer, mens det finnes få nye tiltak rettet mot de som befinner seg i risikozonen. Lite fokus er det også på internett som radikaliseringsarena (dvs det mangler strategier), mens informantene i førstelinjetjenesten har blitt mer bevisste på radikaliseringsrisikoen nå enn tidligere. I møte med politi og sivilsamfunnet eksisterer det ulike former for samarbeid, men ofte dukker det opp utfordringer knyttet til koordinering og roller – sistnevnte en generell utfordring også

innenfor kommunenes doble roller som eksempelvis «omsorgsrollen» og «kontrollrollen». Det er viktig å påpeke at det her gjelder *case-kommunene*, og ikke nødvendigvis er representativ for samtlige kommuner over det ganske land.

Balansegang er for øvrig en nøkkel i forebyggingsdimensjonen. Sikkerhet og frihet kan betraktes som dikotomiske dersom man anser begrepene som absolutte, men i realiteten er det to poler man beveger seg imellom. I den forstand blir moralske dilemmaer iboende i forebyggingens natur. Med absolutt frihet er det minimal sikkerhet, med absolutt sikkerhet er det minimalt med frihet. Bjørge og Gjelsvik (2015) argumenterer for den gylne middelvei som et moralsk utgangspunkt for å ivareta det gode samfunn, men poengterer samtidig at det moralske er en tilbakevendende tematikk i forebyggingsdiskusjonen. Altså kan forebygging også forstås med moralske termer for hva og hvilke tiltak man bør gjennomføre. For å komplisere dette enda mer er forebyggende tiltak kontekstavhengig og det er vanskelig å finne en «komplett løsning» - mer om dette kommer i kapittelet 4.2.1 «wicked problems».

Forfatterne henviser her til de forebyggingstiltak som var effektive ovenfor høyre-radikaliserende ungdom på 90- og tidlige 00-tall, ikke hadde tilsvarende effekt på andre grupper og fenomener.

Videre så hevder forfatterne (Bjørge og Gjelsvik 2015) at lite av forskningen tar for seg radikaliseringsprosessen, samtidig som de eksisterende evalueringspraksiser er av en eksperimentell natur – altså at man bør være obs på at metodikken som blir benyttet har tydelige svakheter.

1.8 Om Plattform

Plattform er et tverrinstitusjonelt samarbeid mellom Stiftelsen Arkivet, politiet og 30 kommuner, samtlige 29 i Agder og 1 i Rogaland. I regjeringens handlingsplan mot radikaliseringsprosessen og voldelig ekstremisme (regjeringen.no) fremheves det fortsatte behovet for tverrfaglige samarbeid i kampen mot radikaliseringsprosessen og voldelig ekstremisme, og Plattform er et eksempel på et slikt samarbeid. Av eksisterende samarbeidsformer kan man trekke frem SLT-modellen som et annet eksempel.

Plattform, Norsk Institutt for Forebygging av Radikaliseringsprosessen og Voldelig Ekstremisme, jobber frem «tverrfaglig kunnskap som kan operasjonaliseres i det forebyggende arbeidet» (plattform.no). Målgruppen er førstelinjetjenestene og Plattformens nåværende arbeidsmåte er å

skape møtearenaer, samle målgruppen gjennom foredrag/seminarer etc og løfte frem tiltak som fungerer ett sted og inkorporere det andre steder (informant 1).

Fagmiljøet består i første rekke av en interkommunal stilling som representerer kommunene, en forsker fra Stiftelsen Arkivet og politidistriktets radikaliseringskontakt som er samlokalisert hos Stiftelsen Arkivet (plattform.no). Den interkommunale rådgiveren er ansatt i Plattform, mens Stiftelsen Arkivets representant og politiets radikaliseringskontakt har egne mandat utenom. Altså innebærer det ulike roller for aktørene. Videre er det da naturlig at kontaktflatene er ulike for disse aktørene. Den interkommunale rådgiveren står til ansvar ovenfor rådmannsutvalget, politiets koordinator ovenfor politimesteren og Stiftelsen Arkivets forsker står til ansvar ovenfor direktøren i Stiftelsen Arkivet. Dette kommer i tillegg til styringsgruppen i Plattform som skal sørge for at organisasjonens virke er i tråd med formålet (informant 2).

I omverdensanalysen (3.0) går jeg dypere inn i forebygginglandskapet med ulike aktører, utover Plattform.

2.0 Metode

2.1 Forskers forforståelse

I starten av 2016 startet jeg som frivillig for Batteriet Sør, Kirkens Bymisjon – en organisasjon som arbeider for selvorganisering med formål om å bekjempe fattigdom og sosial ekskludering i Norge. I løpet av tiden min der møtte jeg, noe flåsete sagt, mennesker jeg aldri ellers ville møtt. Uretturnerbare asylsøkere, pårørendeorganisasjoner, rusorganisasjoner, innvandrersorganisasjoner osv, mennesker som var litt utenfor «min verden» som stort sett innbefattet seg med ting som foregikk på og rundt universitetet. Samtidig var jeg med på prosesser og fora som for eksempel innovasjonsworkshopen «Problem:Løst» og arrangementer som skulle bidra til kunnskapsspredning innenfor temaer som utenforskap og integrering.

Da jeg skulle i gang med masteroppgaven var jeg opptatt av å skrive om et tema som var aktuelt og «viktig» slik at oppgaven hadde et potensiale til å kunne bli benyttet på et eller

annet vis. Om oppgaven kunne vinkles mot «samfunnsansvar» eller «samfunnsnytte» ville det vært stort pluss. Nøyaktig hva jeg skulle skrive om visste jeg dog ikke da jeg gikk inn i første møte med veileder. I løpet av den samtalen dukket temaet opp og veileder gjorde meg oppmerksom på Plattform, en organisasjon som pirret nysgjerrigheten min. Spesielt siden fagfeltet er så aktuelt og viktig som det det er.

I det jeg startet å gjøre research på radikaliseringsfeltet innså jeg at jeg ikke visste for mye i utgangspunktet, og at den kunnskapen jeg satt med hadde jeg fått fra media. Og det er klart, det har vært en del mediedekning. Samtidig kommer jeg få kilometer fra den etter hvert så berømte «Lislebygata» i Fredrikstad, slik at det har falt meg naturlig å følge ekstra nøye med på fremmedkrigervirksomhet og dens rekruttering. Likevel, jeg befant meg med flere spørsmål enn svar. På en måte visste jeg «sånn ca.» hva ting dreide seg om, med utenforskap og ekskludering som nøkkelbegrep, men ikke stort mer enn det. Dette ble da mitt bakteppe for de metodiske avgjørelser jeg tok i startfasen av prosessen med masteroppgaven. Jeg visste nok til å vite at jeg ikke visste mye.

2.1.1 Utvalg av teori

Noe usikker på hvor dette delkapittelet passer inn, er det uansett betimelig å gi en kort gjennomgang av hvordan jeg gikk frem for å finne relevant teori. Som en kommunikasjonsstudent, og kommunikasjonsrådgiver som yrkestittel, lå kunnskapsoversikten over kommunikasjonsperspektivet her latent. Dog, siden oppgaven krysser inn på andre felt, med radikalisering som et åpenbart eksempel, var jeg avhengig av å lese meg opp på noe «helt nytt». Med den jungelen som er av teori der ute, hvor mye kan passe inn, har det stadig blitt slik at jeg har valgt ut teori for deretter å skrote teorien når jeg fant andre, mer relevante teorier. Særlig i startfasen var dette problematisk, hvor jeg stadig befant meg i et territorium med tunge statsvitenskapelige teorier som eksempelvis «governance», på grunn av at «wicked problems» ofte blir satt i et statsvitenskapelig perspektiv.

Samtidig som det var utfordrende å finne «rett» teori, ble det ikke enklere av at problemstillingen stadig ble revidert. I denne oppgaven har jeg valgt ut en enkel kommunikasjonsmodell som kan tenkes å være litt for enkel i kommunikasjonsoppgaver. Siden premisset for denne oppgaven ligger på «sender»-siden, men med et

nettverksperspektiv har den likevel holdt. Jeg var tidlig ute med å fastsette denne i oppgaven, men likevel har den blitt fjernet og tatt inn igjen et utall ganger.

Startpunktet for å velge ut teori, begynte dog på radikaliseringsfeltet. Utfordringen her lå i at det forelå en del forskning på radikaliseringsprosesser, men lite knyttet til nettverk og kommunikasjon. Jeg har ingen visjoner om å lage en definisjon på, eller å forklare hva, radikalisering er i seg selv, men heller å forstå en avsenders posisjon på feltet og hvordan omverdenen og fenomenet kan presentere formidlingsutfordringer. Istedenfor å gå i dybden på forskning som tar for seg «en radikalisert» eller «radikaliseringsløpet», trengte jeg et overordnet blikk. Og da var kunnskapsoppsummeringen til Bjørge og Gjelsvik (2015) et naturlig utgangspunkt for å selv forstå faget, men også for å få frem de overordnede linjene i forskning og status quo.

Deretter var det stadig en diskusjon med veileder om hvordan man burde gå frem og hvilke teorier som bør være med. Den teorien jeg nå har valgt er altså valgt på bakgrunn av utallige forsøk, den har møtt utallige endringer og revideringer, og den er reflektert rundt – nesten litt for mye. Jeg har erfart at når man blander teoretiske retninger på en slik måte jeg har gjort, så kreves det mer enn en «fingerspitzgefühl». Det kreves at man setter seg inn i teorien for å faktisk forstå den, og samtidig finne ut hvordan den kan kobles opp mot de andre teoretiske elementene. For å si det slik, det er få ting ved denne oppgaven som har vært «rett frem», og her skiller ikke utvelgelsen av teori seg på noen måte – om noe vil jeg si at dette har vært det vanskeligste å få «bra».

2.2 Design

For å generere kunnskap er man avhengig å ha en fremgangsmåte som kan sikre dataene og gi leser innsyn i hvordan forsker har kommet frem til resultatene han eller hun har kommet frem til. I dette kapitlet vil jeg beskrive hvordan jeg har gått frem, hvilke avveininger jeg har tatt og hvilke konsekvenser dette har for oppgaven.

Problemstillingen lyder «hvilke formidlingsutfordringer står organisasjoner som Plattform ovenfor?» legger føringer for fremgangsmåten og de metodiske tilnærmingene. For det første begrenses utvalget til aktører som har kjennskap til, om ikke Plattform i seg selv, så i det minste hvordan sektorovergripende samarbeid fungerer. Videre kreves det at aktøren har

kunnskaper om radikaliseringsmekanismer, altså at aktøren i sitt virke har en viss innbefatning med temaet. Mer om utvalg kommer i 2.4.

Samtidig så er man på utkikk etter *hvilke* formidlingsutfordringer som er til stede. Her kom første avveining, i form av hvilke(n) metode(r) som er mest hensiktsmessige å benytte seg av. Første avveining gikk på om man skulle benytte seg av kvalitativ eller kvantitativ metode. Etter søk på internett fant jeg fort ut at det var lite eksplisitt om *formidlingsperspektivet*. Dog skal det sies at noe kunne leses mellom linjene og fortolkes til å, i det minste, være relatert til formidling på den måten at det kunne legges føringer for det som formidles. Likevel, dette var ikke nok til at jeg valgte å basere meg på kvantitativ metode, en metode som ofte settes i sammenheng med *testing* av hypoteser (deduktiv). Riktignok hadde jeg noen tanker fra før gjennom samtaler med kjente i førstelinjetjenester, men jeg følte ikke dette var godt nok. I stedet falt det seg naturlig å benytte seg av kvalitativ metode, for å utvikle hypoteser (Ryen 2012: 28-29).

Her er det en viktig presisering som må til. Selv om formålet var å komme frem til hypoteser gjennom kvalitative intervjuer (se 2.5) bærer problemstillingen hypoteser, blant annet at det er likhetstrekk mellom de utfordringene som Plattform står ovenfor og de som tilsvarende organisasjoner (altså de som er involvert tverrfaglige, sektorvergripende samarbeid) står ovenfor.

2.3 Case

Casestudiet kan bli utført en rekke ulike grunner, deriblant for å anskaffe funn som er relevante utenfor caset som er studert (Fidel 1984). På den ene siden forsøker man gjennom et casestudie å finne en forståelse og kunnskap om av det som man studerer, mens på den andre siden søker etter å utvikle en mer generell teori om regelmessighetene i det studerte fenomenet (ibid). Denne type studie kan være et godt valg når man skal undersøke fenomener i sin naturlige kontekst. Ved å gjøre det på denne måten kan man erverve kunnskap og skape bedre forståelse for fenomenet som skal undersøkes (Yin 2009).

Fidel har satt opp en slags kokebokoppskrift for fremgangsmåten i et casestudie. Først må forskeren forberede seg ved å gjøre seg kjent med fenomenet. Deretter må forskeren finne et utvalg med visse krav til seg, som blant annet at informantene er kjent med problemstillingen

og at de er ansatt i en organisasjon som er avsendere av en gitt type informasjon. Til slutt må forskeren samle inn data og så analysere de (Fidel 1984).

Selv om jeg i denne oppgaven har fulgt fremgangsmåten til Fidel, er det og slik at det er noen avgrensinger. For eksempel bruker jeg kvalitative intervjuer, istedenfor deltakende observasjon som Fidel fortrinnsvis legger vekt på i «The Case Study Method: A Case Study». Dessuten har jeg valgt å gjennomføre et case med en «liten c» i den forstand at Plattform her er mer et eksempel og et utgangspunkt for problemstillingen. Oppgaven er ikke sentrert rundt organisasjonen, men for utvalg og vinkling i problemstilling f.eks er den et naturlig utgangspunkt. Oppgaven benytter seg for øvrig også av et eksplorativt design, hvor jeg søker etter å få kunnskap om en problemstilling uten mye kunnskap fra før.

Utfordringen med caset var ikke nødvendigvis det å finne en relevant organisasjon eller å få innpass i den. Derimot har tilknytningsgraden til casen vært noe jeg har måttet være litt obs på. I utgangspunktet var ordlyden i problemstillingen min mer tilrettelagt for å undersøke Plattform spesifikt. Dette møtte motbør fra enkelte av informantene av grunner jeg ikke er kjent med, annet enn at organisasjonen var fortsatt fersk og i prosesser som var sensitive. Jeg tok høyde for dette og da ble det til at caset ble skrevet med «liten c».

Sett i etterkant kan dette ha vært en gunstig posisjon å ta. Plattform er relativt unike på feltet og kan ikke sidestilles med andre senderorganisasjoner direkte, om man ikke utelukkende ser på essensen som «formidler av kunnskap om forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme». Litt flåsete sagt vil det bli det samme som å si at selgere av campingvogner og hytter er like fordi de selger «fritidsboliger». Det er kontekster og egenskaper ved hver enkelt organisasjon som utgjør forskjeller, og ved å ta ett steg tilbake fra Plattform har jeg fått en bredere utvalg fra ulike organisasjoner som jobber med problemstillingen og dermed svar som kan generaliseres bedre.

2.4 Utvalg

Utvalget var en viktig del av forberedelsene til oppgaven, og tilgangen på gode informanter var vitalt for at oppgaven i det hele tatt kunne gjennomføres. I samråd med veileder og veileders kontaktnettverk ble det etablert en innledende populasjon med informanter jeg måtte intervju. Dette var da informanter som hadde ustrakt kjennskap til *caset*. Samtidig kom jeg, i samråd med veileder, frem til at det ville vært gunstig å utvide populasjonen gjennom å spørre

allerede intervjuede om de har mulighet til å anbefale andre informanter som kan være behjelpelige med å sette lys på problemstillingen min. Altså en *snøballmetode*. Med snøballmetoden kommer det en utfordring. Man må være bevisst på at informanten foreslår andre som ligner seg selv (Tansey 2007:770). Samtidig er også størrelsen på utvalget et skjønsspørsmål (Ryen 2012:92).

Nettopp størrelsen på utvalget og utvalget i seg selv har vært et sentralt tema for diskusjon for meg og veileder. På den ene siden var det enkelte informanter som var vitale å ha med, på den andre siden var det mange som kunne «fungere» avhengig av hvilke veivalg jeg tok i forhold til om jeg ønsket et senderperspektiv eller ikke, å få en «storbyvinkling» eller ikke etc. Det skal ikke stikkes under en stol at det har vært relativt vanskelig å få tak i informanter. Man kan si at jeg har fått flere «nei» på forespørsler enn «ja». Og det gjorde i neste rekke at jeg flere ganger måtte endre strategi, men alltid med validitet, reliabilitet og generaliserbarhet i tankene. Dette er en av grunnene til at det finnes to samtykkeskjemaer (vedlegg 2 og 3). Ordlyden for utvalget har blitt endret på siste utgave, fordi jeg har måttet endre utvalgsstrategi underveis.

I utgangspunktet ønsket jeg også å intervju fem – seks personer som ville gitt meg akseptabel mengde informanter. Etter hvert endret dette seg. Godkjennelsen fra NSD kom ikke før midten av april. Deretter tok det i visse tilfeller lang tid før intervjuene kunne bli satt, hovedsakelig på grunn av informantenes arbeidsmengde og hektiske tilværelse, men også på grunn av røde dager. Etter at de første intervjuene ble gjennomført i slutten av april begynte utfordringene med å få tak i supplerende informanter. Enkelte tok lang tid fra initiert kontakt til negativt svar, mens det var en naturlig gang for de som ville stille opp i den grad at man ikke fikk til et intervju «med en gang», men dager frem i tid. Hvor lang tid det gikk varierte fra et par dager til en uke. Igjen, dette skyldes selvsagt at de jeg intervjuet hadde en hektisk arbeidstilværelse.

I løpet av denne prosessen ble jeg dermed nødt til å endre strategier som omtalt ovenfor. Det var viktig for meg at utvalget kunne svare på spørsmål rundt caset, men enda viktigere var det at de kunne gi meg dybdeinformasjon innen feltet. Jeg valgte dermed å bevege meg ett skritt mot radikaliserings- og ekstremismefeltet og ett bort fra caset. Det vil si at jeg valgte å intervju informanter som hadde en kjennskap til Plattform, men ikke så mye kjennskap som jeg ønsket da jeg startet prosessen. Isteden valgte jeg informanter som hadde en betydelig

kjennskap til radikaliseringsprosessen i seg selv, både teoretisk og i praktisk forstand. I alt ble til slutt fem intervjuet, fire på Sørlandet og en på Østlandet. Sistnevnte ble, som sagt tidligere, invitert som et slags kontrollorgan for å se om de samme formidlingsutfordringene eksisterte utenfor regionen. Denne informanten ble intervjuet til sist. Se kritikkdelen av metoden (2.12) for refleksjoner rundt prosessen med utvalg, siden utvalget har vært området med størst endring gjennom prosessen.

Til slutt var populasjonen altså som følger: Mennesker som jobbet i organisasjonslandskapet rundt Plattform og som kunne gi dybdeinformasjon om formidlingsutfordringer, med/mot Plattform, i Plattform eller andre organisasjoner som har stor kjennskap til problematikken. Eksempler på sistnevnte er IMDI, UDI, forskningsinstitusjoner, SLT, politi og PST. Jeg gjorde en avgrensning ved at informanten kunne si noe om formidling fra et senderperspektiv, ikke nødvendigvis kun som mottaker. Dermed utgikk førstelinjetjenester for eksempel, som i større grad mottar informasjonen fra organisasjonene jeg studerer i oppgaven.

2.5 Intervjuet

Ved de riktige forutsetningene kan kvalitative intervjuer ha et fortrinn over andre metoder. Vi kan få informasjon som det ellers ville vært vanskelig å få, vi kan kartlegge prosesser og relasjoner, vi kan få bekreftet eller avkreftet data fra andre kilder, vi kan prøve ut egne hypoteser i intervjuet, vi kan få tilgang til andres begrepsapparat og vi kan kombinere metoden med andre kvalitative og kvantitative tilnærminger både i intervjuet, så vel som i oppgaven (Østbye et.al 2013:103).

Rent praktisk har intervjuer vært det mest fornuftige å bruke i denne oppgaven og for min problemstilling, men det har også vært strategisk fornuftig. Radikaliserings- og voldelig ekstremisme er fagfelt med nye fenomener, egne begrepsapparat og kompliserte mekanismer og samarbeidsformer. Med manglende tid, penger og eksplisitt faglitteratur (på formidlingsbiten) falt det seg naturlig å intervjuer.

I vedlegg 1 er intervjuguiden jeg har benyttet ovenfor informantene. Intervjuguiden er konstruert for et *semistrukturert* intervju. Temaet er definert på forhånd, men den er også fleksibel nok til å kunne gå dypere inn i informantens svar gjennom åpne spørsmål og oppfølgings spørsmål (Østbye et.al 2013:104). I tillegg har det gjort det mulig å teste ut hypoteser som har blitt avdekket i intervjuene eller på forhånd.

Østbye et.al (2013:106) sier at intervjueren må skaffe seg innsikt og kompetanse på feltet som skal undersøkes, og at dette gjelder kontekst, bakgrunn, tema og spørsmål. I 2.1 utredet jeg litt om min kunnskap til tematikken før jeg gikk inn i arbeidet. For min del gikk startet jeg forberedelsesfasen med å lese rapporter, teori og studerte organisasjonshierarki. På et felt som er så komplisert som radikaliserings og voldelig ekstremisme var det vitalt å vite de store linjene. Likevel kunne det vise seg vanskelig å egentlig forstå de ulike organisasjonenes rolle og posisjon. Her var informantene behjelpelige etter å ha presisert nøkkelspørsmål angående relasjoner i intervjuguiden. Disse spørsmålene har selvsagt også en betydning for selve innfallsvinkelen som senderfokuseret – det er vanskelig å kunne snakke om en sender uten å vite hvor senderen befinner seg i organisasjonslandskapet.

2.6 Gjennomføring

Intervjuprosessen gikk, i all enkelhet, for seg slik: Etter kontakt med informant, per mail eller telefon, avtalte vi et møte på informantens premisser. I alle tilfeller, bortsett fra ett, styrte informanten omgivelsene og møtetidspunkt. Det siste tilfellet var der informant befant seg på andre siden av landet og det var behov for Skype, men også denne informanten fikk bestemme tidspunkt. Dette forløp uproblematisk. Østbye et.al (2013:106) legger vekt på at selve settingen er mest mulig fri for forstyrrelser. Samtlige møter foregikk på et lukket møterom, også Skype-intervjuet med informanten på andre siden av landet. Intervjuene ble dokumentert med lydopptaker på mobiltelefon med ekstra mikrofon, og det ble tatt notater. Hvert intervju varte i mellom 30 og 48 minutter.

Før opptaket startet gikk jeg og informant gjennom et samtykkeskjema vedlegg 2 og 3. Dette finnes i to eksemplarer hvor det siste eksemplaret er justert etter endringer i utvalg, i tillegg til en ekstra presisering på at all taushetsbelagt informasjon blir fjernet dersom det skulle yres. Denne informasjonen ble gitt muntlig til de som fikk den første versjonen. Ingen av informantene kom med ytringer som kunne være etisk utfordrende ift taushetsplikt eller personvern.

I et slikt intervju er det viktig med klare enkle spørsmål og aktiv lytting. Det vil si at informant får mesteparten av ordet uten forstyrrelser eller inngripen fra min side. Dette gjør det enklere å komme med oppfølgingsspørsmål (Østbye et.al 2013:107). I praksis betød det at jeg, som forsker, anerkjente informantens ytringer. Dette kom som anerkjennende nikk,

«mhm», «ikke sant» og andre ytringer som gjorde at informant kunne forstå at jeg var med i samtalen. Dette kom spesielt frem der hvor informant ga tegn på at det var gunstig som «spørrende blikk» og ytringer som «det er vanskelig å definere ikke sant». Om jeg skal rette kritikk mot meg selv i denne konteksten var det at jeg kunne bli for omstendelig i formuleringen av oppfølgingsspørsmål og at de kanskje, slikt sett, kan ha blitt for snevre.

2.7 Etterbehandling og refleksjoner

Jeg valgte å dokumentere intervjuene gjennom mobil og mikrofon, noe som gjorde at jeg hadde muligheter til etterbehandle dataene på en annen måte enn om jeg kun hadde hatt en notatblokk (Østbye et.al 2013:108). Da falt det seg naturlig å transkribere intervjuene. Denne prosessen var svært tidskrevende og tung (Ryen 2011:111). Først eksporterte jeg intervjuene fra programmet «I-rig recorder» på mobilen til en .wav-fil. Deretter lastet jeg denne opp i OneDrive og hentet den ned på tilgjengelig PC på PC-lab på universitetet. Så lastet jeg inn filene i programmet «Nvivo 11» for å starte transkripsjonen. Nvivo 11 lar deg synkronisere transkripsjonen med tidskoden, samt gir deg muligheten til å dele opp transkripsjonen i bolker. Dette var særdeles fornuftig da det gjorde det lettere å finne igjen informantenes svar basert på hvilke spørsmål jeg stilte. All informasjon ble transkribert i talende form (fulgte ikke særskrivningsreglene), men unnlot å ta med ufullstendige lyder som «ehm» og «hmmm» da dette ikke var nødvendig for oppgavens del.

Prosesen med intervjuguiden har for meg vært svært interessant. Slik den foreligger i vedlegget er slik jeg benyttet den på mitt første intervju. Etter hvert som flere intervjuer ble gjennomført endret intervjuguiden seg. Noe på bakgrunn av hva tidligere informanter ytret, men også av egne «aha»-opplevelser. I utgangspunktet følte jeg selv at det var hensiktsmessig med klare, nedfelte spørsmål, men etterhvert som jeg fikk mer erfaring innså jeg at det var mer gunstig å stille spørsmålene mer åpne og heller knytte de nedfelte spørsmålene i form av oppfølgingsspørsmål. Derfor varierte både rekkefølgen og ordlyden i spørsmålene. For eksempel fant jeg ut at det kunne være mer fornuftig å bruke seg av begrepene «utenforskap» og «inkludering» når det var snakk om forebygging. Samtlige informanter knyttet begrepene mot forebyggingsdiskursen, men begrepet «radikalisering» var mer kontroversielt og diskuterbart definisjonsmessig. Sagt enkelt: Det var lettere å få samme forståelse når informantene var enig i begrepsdefinisjonen enn når de hadde ulik verdiladning.

2.8 Datakategorisering

Med alle intervjuene ferdig transkribert, satt jeg med en mengde data. For å analysere data må man redusere, for deretter å kategorisere, for å få en struktur, orden og mening i datamaterialet (Ryen 2012:144). I Ryen (ibid) står det at «man må dele dem (dataene) inn i deskriptive kategorier som refererer til personer, steder, aktiviteter eller andre relevante tema». Jeg valgte å gå tilbake til teorien og intervjuene for å finne overordnede tema som jeg kunne ta med videre. For eksempel var «fenomenforståelse» en kategori som kom på bakgrunn av teorien om «wicked problems» som omhandler så omfattende problemer at man egentlig ikke vet hva problemet er før løsningen foreligger. Dette passet bra, siden spørsmål i intervjuguiden tok for seg nettopp informantens forståelse av fenomenet. Siden intervjuguiden også var semistrukturert, hente det at spørsmål, svar og/eller fortolkning gikk tilbake til forståelse for fenomenet.

Å redusere dataene var dog ingen enkel prosess. I starten begynte jeg å dele opp dataene i veldig små enheter, gjerne enkeltstående setninger eller svært korte avsnitt. Siden jeg allerede hadde en oversiktlig transkripsjon med klare bolker, trodde jeg det i utgangspunktet det var enkelt å kategorisere dataene på denne måten. Det skulle likevel vise seg at denne metoden ikke nødvendigvis var den smarteste. For det første kreves det at en enhet har en mening eller innhold som kan stå for seg selv. For det andre må enheten sikte mot å forklare et eller annet aspekt ved konteksten (Ryen 2012: 148). Her gikk jeg på en liten smell som sikkert kan unnskyldes manglende erfaring med datakategorisering. Fokuset lå mer på å dele inn systematisk, heller enn å basere meg på nevnte kriterier. Siden intervjuet var verbalt, ble det til at jeg valgte å sette punktum basert på hvor det ville vært naturlig å sette punktum i skriftspråket. Fordi ytringene ikke fulgte skriftspråket, mistet jeg essensen av å konsekvent dele inn i setninger. Da jeg innså at hensikten lå i å finne meningen eller innholdet ble det en langt mer strømlinjeformet prosess. På en måte kan man si at jeg begynte i det andre steget av datakategoriseringen, ved å dele inn i kategorier før enheter.

Det skulle vise seg at kategoriene mine i utgangspunktet var ganske dekkende når jeg først kom i fase to, men likevel ble jeg mindre «bundet» til kategoriene – fordi jeg ble mer var på dataene i innholdet enn kategoriene jeg var bevisst over innledningsvis. Erlandsen et.al (1993 i Ryen 2012:150) argumenterer for en klar prosess i datakategoriseringen, og ved å selv følge en prosesstiltærning ble det enklere å kategorisere dataene.

Gjennom hele fasen benyttet jeg meg av fargekoder for å sammenstille enheter med kategorier. Særlig i startfasen var dette nyttig da jeg hadde uendelig mange enheter som var vanskelig å holde oversikt over.

2.9 Validitet

Validitet refererer til hvilken grad forskeren har forsket på det han søkte å forske etter. Fordi dette er et kvalitativt studie med en case, vil analysen være subjektiv av natur. Derfor må man finne andre måter å validere funn og data på (Fidel 1984). Ryen (2012:176) omtaler begrepene «validitet» og «reliabilitet» (3.11) som lite tilfredsstillende i kvalitativ forskning, og at man heller bør søke etter andre kvalitetskriterier. Hun henviser da til Lincoln og Cuba (1985) som har kommet opp med fire kriterier for å vurdere kvalitet i kvalitativ forskning (Ryen 2012:178).

De kriteriene er (Lincoln og Cubas foretrukne begreper etter -): Intern validitet (sannhet) - kredibilitet, ekstern validitet (anvendelse) - overførbarhet, reliabilitet (konsistens) - pålitelighet og objektivitet (nøytralitet) - bekreftelse (ibid). For enkelhetens skyld tar jeg for meg intern validitet og ekstern validitet i dette delkapittelet. Intern validitet handler om i hvilken grad konklusjonene er gyldige for det undersøkte, mens ekstern validitet handler om i hvilken grad resultatet er overførbare til andre situasjoner (ibid). Altså generaliserbarhet (se 2.11).

Informantene mine arbeider alle innenfor en senderorganisasjon, dog med ulike formål og relasjon til fenomenene. Det vil si at for noen er radikaliserings en betydelig del av daglig praksis, mens for andre er det noe mer perifert eller inngår i et større omfang av fenomener. Det er ingen tvil om at disse har god erfaring med fenomenene og situasjonen som blir studert (Ryen 2012:88). Det er også en styrke at informantene hører hjemme ulike steder i nettverket. På den måten får jeg betraktninger fra ulike standpunkter. For å gi bidra til økt ekstern validitet valgte jeg også å hente inn en utenfra det geografiske området, men med det samme nivået på erfaring og kunnskap som de andre informantene. På forhånd gikk jeg gjennom tematikken og delvis også formålet med oppgaven. To potensielle informanter trakk seg i denne fasen da de selv følte de ikke hadde erfaringen eller kunnskapen som skulle til.

I «Det kvalitative forskningsintervju» (Kvale & Brinkman 1997), finner man et overblikk over validitetsspørsmål i et intervju. Essensen er at validitet, blant annet, er avhengig av kvaliteten på intervjuet og av troverdigheten til informantene. Som nevnt over er

informantene troverdige aktører, mens min måte å loggføre intervjuene på var gjennom lyd og transkripsjon i dataprogram som ga fortrinnsvis et godt grunnlag for fortolkningen, selv om enkelte intervjuer var vanskeligere å transkribere. I etterkant av oppgaven var planen å gjennomføre en sterk medlemsvalidering med respondentene, altså å presentere hele oppgaven for informantene for tilbakemelding (Ryen 2012: 184). På grunn av tidsnød ble dette ikke mulig å gjennomføre. Isteden tok jeg kontakt med bekjente som arbeidet innen tilsvarende felt for å en vurdering rundt funnene mine. Om jeg skulle gjort dette på nytt, ville jeg vært enda tidligere ute slik at informantene selv fikk anledning til å gi tilbakemelding.

2.10 Reliabilitet

Reliabilitet refererer i utgangspunktet til hvorvidt man kan trekke de samme konklusjonene om man gjennomfører forskningen på samme måte i andre, tilsvarende forhold (Fidel 1984). Som jeg gikk gjennom i forrige delkapittel er reliabilitet et kvalitetsmål som ikke nødvendigvis kan overføres fra kvantitativ forskning til kvalitativ. Om man fortsatt følger Lincoln og Cuba (Ryen 2012:178) blir reliabilitet byttet ut med pålitelighet. I deres syn blir graden av pålitelighet vurdert gjennom forskers dokumentasjon av metode, data og avgjørelser. Jeg berørte tematikken i 2.9, hvor jeg altså dokumenterte intervjuene gjennom lydopptak og transkripsjon. Gjennom metodekapittelet har jeg forsøkt å klargjøre hvilke utfordringer jeg har hatt, hvilke valg jeg har tatt og så en vurdering om hvorvidt disse valgene er adekvate eller ei. I hvert delkapittel er det en liten diskusjon om dette, mens det i 2.12 og 2.13 vil være en mer overordnet drøftning og refleksjon. Jeg har vært svært opptatt av transparens og selvrefleksjon generelt, nettopp fordi det er et vanskelig felt med en tilsvarende vanskelig oppgave uten andre tilsvarende studier å bero meg på.

2.11 Generaliserbarhet

Generaliserbarhet omhandler studiens gyldighet på en slik måte at man kan trekke konklusjoner utover de man har funnet i den undersøkte studie. Også generaliserbarhet er et begrep hentet fra kvantitativ metode som et kvalitetskriterie (Gentikow 2004: 54), og akkurat som de validitet og reliabilitet er ikke begrepet nødvendigvis overførbart til kvalitativ forskning. I Lincoln og Cuba (Ryen 2012:178) blir generaliserbarhet byttet ut med ekstern validitet som omhandler overførbarhet. Hammersley (1991 i Ryen 2012:179) reiser spørsmålet om forskjellene mellom den interne og eksterne validiteten. Han hevder

gjentagelser er måten man tester årsaksanalyser på. Gjennom oppgaven har jeg vært oppmerksom på at det ikke finnes, etter hva jeg kjenner til, lignende studier på dette feltet med forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme som bakteppe. Sammen med det eksplorative designet har det gjort meg forsiktig med å trekke drastiske konklusjoner. Man kan si jeg har hatt et bevisst forhold på korrelasjon og kausalitet, og forsøkt etter beste evne å unngå fallgruven med å være for bastant og sikker i mine uttalelser. Samtidig er dette utfordrende i den forstand at jeg aktivt søker etter kunnskap og presenterer funn.

2.12 Refleksjoner: Etikk

Fra første stund har den etiske dimensjonen ved denne oppgaven vært diskutert og reflektert over. Tradisjonelt kan man snakke om konfidensialitet, tillit og informert samtykke som grunnleggende etiske retningslinjer. I disse ligger det en essens om åpenhet og anonymisering, åpenhet ovenfor informant og beskyttelse av informanten ovenfor omverdenen. Et informert samtykke gir informanten rett til å vite oppgavens tematikk og formål, retten til å trekke seg og til å vite at de forskes på i utgangspunktet. Konfidensialitet omhandler beskyttelsen av informantens identitet, og tillitt viser til relasjonen mellom forsker og informant (Ryen 2012:418-419).

Visse momenter har vært noe kinkige å få til. Det informerte samtykkeskjemaet kom, som nevnt, i to utgaver hvorav den ene eksplisitt poengterte at informasjon som bryter med taushetsplikt ble fjernet fra datamaterialet. Dette ble riktignok presisert muntlig til de foregående, altså de som hadde den første versjonen av samtykkeskjemaet. Det kan tenkes at det kan ha vært en bidragsytende faktor til at tilliten mellom meg og informant økte, i den grad at de kunne være mer komfortable med vissheten om at taushetsbelagt informasjon ikke kom frem i lyset. Tillitsdimensjonen har for øvrig vært gjennom å være åpen, og så hyggelig jeg kan, med informanten. Et av de kinkige momentene kom på konfidensialitetsbiten. Siden utvalget dreide seg om en, for det meste, innsnevret geografi og kjennskap til Plattform har jeg vært bevisst på at enkelte av informantene kan kjenne hverandre fra før og kanskje gjenkjenne meninger og tanker. Samtidig ligger det en iboende egenskap i snøballmetoden hvor informanter selv lanserer andre kandidater. Det kan være naturlig for informantene å ha en «magefølelse» på hvem de andre informantene er. Dette har jeg vært bevisst på, og samspillet med veileder angående utvalget har vært særdeles viktig her. Informantene ble ikke valgt på bakgrunn av at andre har lansert de, men alle informantene ble vurdert i en diskusjon

med praktiske og fordelaktige kriterier som eksempelvis tilgjengelighet og oppfattet fenomenkunnskap.

Den mest sentrale etiske utfordringen ved denne oppgaven ligger dog i temaets sensitive natur. Radikalisering og voldelig ekstremisme handler på den ene siden om potensielt katastrofale konsekvenser, på den andre om mennesker i en sårbar situasjon. Fra politisk hold diskuteres fenomenene til stadighet, spesielt de forhold som tilknyttes innvandring og militant islamisme. Diskusjonene sprer seg videre til private forhold og offentlige forum både på nett og i den virkelige verden. I denne konteksten med skarpe kanter, sårbarhet, diskurser og mandater, konstant trykk og oppmerksomhet, befinner de jeg har intervjuet seg. Utenfra føles det som en studie i balansekunst, hvor man alltid må være bevisst på hvordan man formulerer seg for å ikke skape utilsiktede konsekvenser.

I intervjusituasjon, og i analysen, har jeg dermed vært særdeles opptatt av å forstå informanten slik informanten mente – i den grad det er mulig. I praksis fikk det en innvirkning av at jeg fremstod som at «jeg måtte ha det inn med t-skje» i enkelte tilfeller hvor jeg følte at det var mulighet for å misforstå. I analysen har jeg gått gjennom ethvert svar nøye og så det i sammenheng med spørsmålene som ble stilt og andre forhold som kroppsspråk eller tone. Eksempelvis ved overdrivelser eller spøk har jeg ikke tatt ytringene «for god fisk».

At oppgaven bærer preg av en slik sensitivitet har dermed vært ganske utfordrende. Ikke bare er begrepsapparatet i endring og diskutabelt, men også de faktiske forhold. Dermed har jeg måtte revidere tekstutdrag et utall ganger for å kunne gi leser en best mulig forståelse for fenomen og funn, samt for å omformulere meg for å ikke fremstå for bastant der hvor det ikke er rom for å være det. Jeg har gjort meg den oppfatning av at etikk er særdeles viktig, også utover de mer grunnleggende, metodiske retningslinjene i denne type oppgave.

2.13 Refleksjoner: Kritik

Gjennom metodekapittelet har jeg forsøkt å være kritisk og selvreflekterende til min innfallsvinkel, tankemåte og praksis i hvert enkelt delkapittel. Det som kanskje kan være underkommunisert, men som absolutt burde bli fremhevet, er det faktum at jeg forsøker å svare på et fundamentalt vanskelig spørsmål med ett case og et utvalg begrenset i antallet og geografi. Videre hadde alle respondentene det samme utgangspunktet. Med andre perspektiver, som for eksempel respondenter fra ulike førstelinjetjenester eller fra religiøse

organisasjoner, kan det være svarene blir annerledes. Man kan si at formidlingsutfordringene blir presentert fra aktører som ofte befinner seg på avsender siden, i motsetning til de som er på mottakersiden. Dette kommer frem i avgrensning og innledning, men det er likevel verdt å presisere at de utfordringer som kommer frem, kanskje ikke er de samme utfordringene som mottakeren ville fremhevet.

Kritikk må også rettes til måten denne oppgaven har blitt skrevet på. Tidligere nevnte jeg at oppgaven er skrevet etappevis hvor jeg stadig har måttet gå tilbake for å endre formuleringer og innhold. Det grunnlaget jeg hadde for å intervju informantene kan ha blitt revidert på et senere tidspunkt. Ting skjer raskt i dette domenet og ny kunnskap erverves stadig. Samtidig kan det være at noen av organisasjonene nevnt har endret karakter eller hatt en utvikling som forbigår status da oppgaven startet. For eksempel var Plattform en relativt ny organisasjon i begynnelsen av 2017. Det sagt, organisasjonen er fortsatt relativt ny – men over nesten ett år kan mye ha skjedd som påvirker grunnlaget. På den ene siden kunne jeg ha gjort ting på en annen måte selv ved å for eksempel gått tilbake nå for å intervju på nytt, men på den andre er det iboende i en slik oppgave at den omtaler ting som var som kan ha endret seg – spesielt når man tar status på det nåværende. Slikt sett kan det være at formidlingsutfordringene jeg har kommet frem til således kan ha endret karakter, eller at det er andre utfordringer som er mer forestående, aktuelle eller fremtredende - ikke minst fordi omverdenen kan ha endret seg.

3.0 Omverdensanalyse

Radikalisering, voldelig ekstremisme og aktørene som forebygger de forannevnte befinner seg i et samspill med større trender og endringer som har en påvirkningskraft – en kontekst, om man vil. Som en forløper til teorien jeg skal anvende i resten av oppgaven mener jeg det er hensiktsmessig å gi en kontekst slik at du, som leser, kan forstå konteksten av forebyggingssfæren og fenomenene i seg selv. Da vil jeg benytte meg av en omverdensanalyse.

En omverdensanalyse er et verktøy som kan bidra til å hjelpe en organisasjon med å kartlegge potensielle trusler og endringer i det som foregår rundt de. Heath (2005 i Brønn & Ihlen 2015:121) beskriver det som «et radarlignende vaktsystem som brukes til å fange opp

potensielle eller reelle issues så tidlig som mulig i utviklingen». I Norge er kanskje omverdensanalyser mest kjent i tilknytning til NAV og Politiet, som publiserer sine egne omverdensanalyser annenhvert år – hvor de kartlegger trender som går inn i fremtiden:

«Utfordringsbildet for norsk politi har kanskje aldri vært mer sammensatt og krevende. Samfunnet blir stadig mer komplekst. Det er kraftig økning i migrasjon til Norge. Det globale trusselbildet blir stadig mer sammensatt og uoversiktlig. Globaliseringen knytter verden tettere sammen, og for Norge og norske interesser kan utvikling og hendelser langt unna raskt kunne få alvorlige konsekvenser. Ekstremismen har blitt mer grenseoverskridende og tettere knyttet til internasjonale forhold og konflikter. Internett benyttes for å spre ekstreme synspunkter. En utvikling med mer grenseoverskridende kriminalitet stiller krav til politiets evne til å tilpasse seg et stadig endret trusselbilde, og øker også viktigheten av internasjonalt politisamarbeid.» skriver Odd Reidar Humlegård i forordet til Politiets omverdenanalyse av 2015.

Selv om Humlegård går generelt til verks for å påpeke de store linjene, lykkes han med nettopp å påpeke de store linjene. Verden blir mer mindre, mer sammenvevd, uoversiktlig og kompleks. Samtidig er det viktig å påpeke at selv om verden blir mer og mer kompleks, finnes det trender og egenskaper som er unike for en region eller et område. Radikalisering er ett av de.

For å gi en omverdensanalyse av radikalisering og voldelig ekstremisme kan det dermed være fornuftig å kartlegge fenomenet i seg selv, organisasjonene som arbeider med tematikken og, ikke minst, utviklingen innenfor områder som kan føre til at et menneske kan havne i faresonen for å bli radikalisert. I motsetning til NAVs og Politiets omverdensanalyser ser ikke jeg utelukkende på fremtiden, men også med et «nå»-perspektiv. Omverdensanalysen kontekstualiserer fenomenene og organisasjonene som arbeider med å forebygge de.

3.1 Arbeidet mot radikalisering

Organisasjonene som jobber mot radikalisering og voldelig ekstremisme er mange i antall og med ulikt fokus. Rettere sagt, ulikt mandat og område. Radikalisering er, som tidligere påpekt, svært komplisert og sammensatt. Det er grunner til at noen blir radikalisert, det oppstår ikke bare brått av seg selv uten foranliggende årsak. I tråd med svarene fra intervjuene er det nødvendig å presisere at det er svært ulike årsaker til at noen blir radikalisert eller står i

fare for å bli det, og at det dermed kan være feil å kategorisere eller stigmatisere basert på enkelte begreper. Dog kommer det frem, både i intervju og forskning (se 4.3), at tilhørighet og utenforskap er mekanismer som kan ha noe med radikaliseringsprosessen å gjøre. Samtidig er det ikke utenkelig at andre sosioøkonomiske forhold spiller inn – uten at det nødvendigvis er snakk om radikalisering eller kriminalitet direkte.

Noen av disse organisasjonene motarbeidelse av fenomenene som formål, deriblant Plattform. Andre, som politiet, har et viktig mandat med å forebygge kriminalitet. Her kan også SLT-modellen kobles inn som en kriminalitetsforebyggende samarbeidsmodell. Altså inngår radikalisering og voldelig ekstremisme i et større bilde om kriminalitetsforebygging i seg selv. Dette kan også gjelde for kommunenes førstelinjetjenester som selv ser på forebygging som en viktig oppgave, men da gjennom sine primæroppgaver – gitt her at kommunene arbeider med oppgaver som kan føre til radikalisering og annen type kriminalitet. For enkelte kan radikalisering være mer fjernt, men som har en viktig funksjon for inkludering og samhold, som for eksempel idrettsklubber og andre fritidsordninger (Lid et.al 2015). Mangfoldet er stort, direkte og indirekte – men det konkrete arbeidet for førstelinjetjeneste rammesettes av nasjonal veileder for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme som baseres på regjeringens handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme fra 2014 (regjeringen.no).

Regjeringens handlingsplan er først og fremst et supplement til det generelle arbeidet som skal sikre gode oppvekstvilkår, bekjempe fattigdom og sørge for at alle skal føle tilhørighet. Det presenteres i alt 30 ulike tiltak som faller innunder ansvarsområdene til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, justis- og beredskapsdepartementet, helse- og omsorgsdepartementet, kunnskapsdepartementet, kulturdepartementet og utenriksdepartementet. Disse er igjen delt inn i fem kategorier: Kunnskap og kompetanse, samarbeid og koordinering, forebygge tilvekst til ekstreme miljøer og bidra til reintegrering, forebygge radikalisering og rekruttering gjennom internett og internasjonalt samarbeid (regjeringen.no)

Organisasjonene som arbeider med forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme kan dermed befinne seg i ulike deler av samfunnet med forskjellige oppgaver og tilknytning til radikalisering som fenomen. Kommunene spiller dog, som påpekt i teorien, en viktig rolle sammen med politi og i samarbeidende former som SLT-modellen eller andre nettverk. Slik

både handlingsplanen og informantene peker på, er nettverk og samarbeid svært vanlig praksis og en viktig del for å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme.

Interessentgruppene vil selvsagt variere avhengig av hvem vi studerer som avsender. Dersom vi skal ta utgangspunkt i det sentrale virkemiddelapparatet i form av kommunale virksomheter vil sivilsamfunnet være en overordnet gruppe. Lid et al (2015) definerer sivilsamfunnet som «alle organisasjoner og foreninger som er uavhengige av offentlige myndigheter, og som ikke er profitbasert, for eksempel frivillige organisasjoner og livssynsorganisasjoner. I tillegg inkluderes det grupper av privatpersoner, for eksempel foreldre til radikaliserede individer.» Omfanget vil dermed være ganske omfattende. Innfallsvinkelen hver enkelt organisasjon i sivilsamfunnet har på radikalisering vil som sagt variere. Lid et al. (2015) har derimot delt aktørene inn i to når det kommer til samarbeidsdimensjonen: trossamfunn med tilhørende organisasjoner og frivillige organisasjoner. Fellesnevneren for gruppene er at all forebygging skjer på frivillig vilkår basert på gjensidig tillit og at relasjonen pågår i privatsfæren.

For interessentene er det ulik forståelse for egen rolle i arbeidet mot radikalisering og i forhold til samarbeidet med kommunen. Kommunene selv har den samme uklarheten. Muslimske trossamfunn mener som et utgangspunkt at de skal veilede deltakerne i religiøse spørsmål, mens det er større variasjon blant de når man skal bevege seg inn i radikaliseringsprosjekt. Muslimske ledere anses vanligvis av medlemmene som troverdige autoriteter på trosspørsmål og har innimellom en sosial funksjon i tillegg til sitt virke som imam. Dette kan være som en megler med omverdenen for trossamfunnets medlemmer eller gjennom å ha bekymringssamtaler. På dette området later det til å være ulik praksis og forståelse for hvordan rolle og mandat utspiller seg, noe som kan påvirkes av SLT-koordinator eller annen aktørs relasjon og tillitt til miljøet. En sentral utfordring er også hvordan trossamfunn og kommuner ser på trossamfunnens rolle. Kommunene har et mer instrumentelt syn på trossamfunnene, mens trossamfunnene selv ønsker en anerkjennelse av deres posisjon som en betydelig samfunnsaktør (ibid).

Frivillige organisasjoner består av et betydelig mangfold, men her har Lid et al (2015) kommet til en distinksjon som går på formål: De med ekstremismebekjempelse og forebygging som primærformål og de som har et bredere formål. Førstnevnte kategori innbefatter da blant annet Just Unity, Minotenk og, naturligvis, Plattform. Røde Kors og Norsk Folkehjelp befinner seg i den andre kategorien, organisasjoner som jobber med

integrering. I tillegg kommer det her enda en distinksjon som går på idrett og fritidsordninger som skiller seg fra hjelpeorganisasjoner i den grad at forebygging og integrering kommer som en konsekvens av deres formål, uten at det er selve formålet. Angående samarbeidssfæren hevder forfatterne at kommunene har ulike holdninger til de forskjellige organisasjonene, mens organisasjonene kan sitte i en situasjon preget av usikkerhet på ulike fronter. Spesielt i tilknytning til finansiering, men også i tilknytning til koordinering i et felt som kan bære preg av «å trække hverandre på hælene». For kommunenes del kan det være vanskelig å vite hvem som er seriøse samarbeidskandidater og enkelte har en «brent barn skyr ilden»-tankegang hvor man har følt at man ikke får noe igjen for pengene (ibid).

Vanlige tiltaksformer i samarbeidene mellom kommune og sivilsamfunn er for eksempel dialogforum, botilbud og mentorlignende programmer (ibid).

3.2 Samfunnsutvikling

Som nevnt innledningsvis må man ta høyde for globaliseringen når man snakker om en generell samfunnsutvikling. Det sagt, å definere hva globalisering faktisk *er* og dens påvirkning kan være vanskelig. I følge Kellner (2002) er det dog en viss konsensus blant teoretikere fra ulike faglige og teoretiske retninger. Enigheten går på at vi kan snakke om en akselerert globalisering som styrker den kapitalistiske økonomien, bryter ned lokale kulturer og tradisjoner for en global kultur og supplerer nasjonalstatene med transnasjonale organisasjoner.

Fra et kritisk teoretisk standpunkt involverer globaliseringen kapitalistiske markeder, sosiale relasjoner og «flows» av handelsvarer, kapital, teknologi, kultur og mennesker på tvers av landegrenser (Kellner 2012). Med dette utgangspunktet kan man trekke linker til forhold som kan påvirke landskapet organisasjonene som jobber mot radikaliserings og voldelig ekstremisme befinner seg i.

Her kommer det en utfordring i å vite hvor man skal begynne for å nøste opp samfunnsutviklingen slik den er i dag. Først er det nødvendig å trekke frem migrasjonsmønstrene. Push/pull-faktorer og enklere tilgang gjør at flere fra kriserammede områder flykter til Norge. Samtidig øker befolkningsveksten og innad i landet kan vi snakke om en «urbanisering» (politi.no 2015 og nav.no 2016). For eksempel stammer hatkriminalitet fra mekanismer som kan kategoriseres i syv kategorier. Innvandringspolitikk, sikkerhet og

knappe økonomiske goder er eksempler som kan påvirkes av migrasjonsmønstrene. Det kan man se også i Europa hvor høyreekstremistiske partier som Jobbik har økt sin tilslutning, men også hvor høyrepopulistiske og nasjonalistiske partier med «krass» retorikk har endt i maktposisjoner, som for eksempel Lov og Rettferdighet i Polen og Fidesz i Ungarn. Det er mulig å argumentere for at det går en høyrepopulistisk bølge over den vestlige verden. Alt dette vil kunne gi nye utfordringer når det kommer til radikaliserings og voldelig ekstremisme på alle sider av spekteret, uavhengig av hvilken forebyggingsinstans det er snakk om.

Et annet samfunnsområde som er i utvikling er arbeidslivet. Her kan det definitivt argumenteres for at utenforskap henger sammen med arbeidslivet. Frøydis Eidheim (1993 i Bjørge & Gjelsvik 2015) avdekket for eksempel at utestengelse fra arbeidsliv, boligmarked og andre arenaer var årsaken til at det eksisterte et voldelig gjengmiljø i Brumunddal tidlig på 90-tallet, ikke ideologi som tidligere ble antatt. NAV forventer, i likhet med mange, en endring i arbeidsmarkedet de kommende år. Den økonomiske veksten kan komme til å avta, mens digitalisering utdaterer enkelte jobber. Riktignok kan delingsøkonomien utfordre det eksisterende arbeidsmarkedet og inkludere flere utsatte grupper, men samtidig er det slik at høy arbeidsinnvandring og internasjonal mobilitet av varer og tjenester kan gjøre det enda vanskeligere for ufaglærte, flyktninger med begrenset skolegang og de med arbeidsnedsatte evner (nav.no). Da er det naturlig å tenke seg at flere kan bli utsatt for de mekanismer som kan føre til radikaliserings i tiden fremover.

Teknologisk utvikling er en nøkkelprosess i tiden vi lever i. Internett blir mer integrert i samfunnet og hverdagen. På den ene siden kan dette føre til økt velstand og kunnskap. På den andre tar den med seg utfordringer i form av f.eks det mørke nettet og generelle utfordringer knyttet til avdekking og forebygging av kriminalitet. Det mørke nettet blir beskrevet i politiets omverdensanalyse som et kryptert nettverk som anonymiserer brukere (politi.no). Dette er på godt og vondt. Krypteringsprogramvarer gir dissidenter og journalister i autoritære områder og regimer mulighet til å nå ut, samtidig eksisterer det illegale markeder og kriminelle miljøer. Det mest kjente og aktuelle eksempelet er pedofilnettverket som ble avdekket av politiet i Bergen i 2016 (Ravndal et.al 2016). Internett blir av mange beskrevet som en viktig arena for det forebyggende arbeidet (se eksempelvis Bjørge og Gjelsvik 2015, handlingsplanen 2014 og politiets omverdensanalyse). Inger Marie Sunde (2013) problematiserer politiets mandat og rolle og etterlyser mer forskning og kartlegging på

området. I samme rapport (2013) påpekes det av Lie et.al at teknologi gir bedre muligheter for grupperadikalisering, indoktrinering og planlegging av aksjoner gjennom eksempelvis sosiale medier.

Andre faktorer som kan påvirke forebygging av radikalisering kan tenkes å være eksempelvis kommunesammenslåinger hvor nye roller og mandat blir konstruert, som igjen kan føre til andre arbeidsvilkår og strukturer i arbeidet, eller andre organisasjonsendringer og prioriteringer i det offentlige, som bevilgninger og fokusområder.

4.0 Teori

På bakgrunn av omverdensanalysen (3.0) tar teorikapittelet dermed for seg kontekster organisasjoner som Plattform befinner seg i, som kan være en kilde til formidlingsutfordringer. Jeg har valgt å forsøke å forene tre dimensjoner til denne oppgaven. For å gjøre det kommunikativt har jeg valgt å bero meg på en grunnleggende kommunikasjonsteoretisk tankegang som et premiss for å forstå formidlingsutfordringer: Hva skal formidles? Hvem formidler? Hvordan formidles det? Til hvem formidler man?

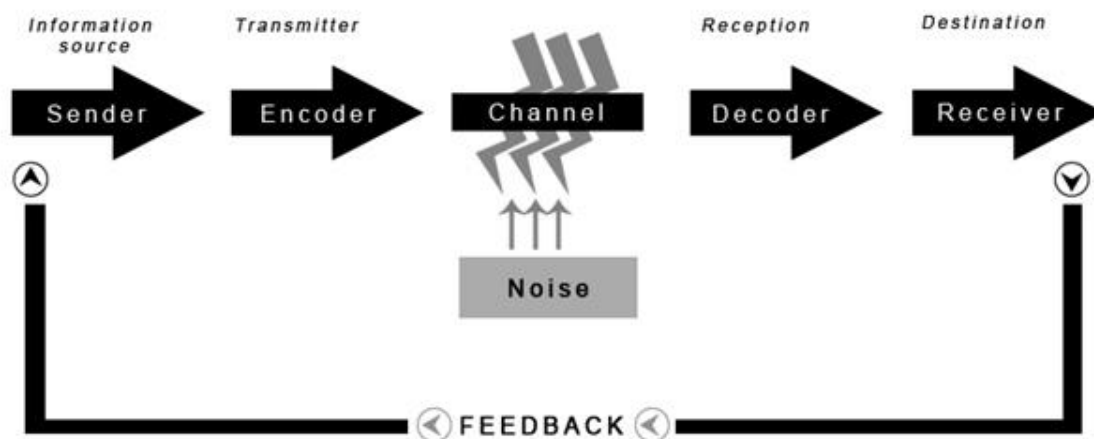
I kommunikasjonsteorien gis det et overblikk over kommunikasjonsmodell og en innføring i kommunikasjonsstrategi – uten å gå i dybden da dette er et stort felt med mange ulike tiltak, syn og bruksområder.

I kapittelet om fenomenet har jeg tatt for meg wicked problems fordi radikalisering blir beskrevet som et wicked problem.

Til slutt tar jeg for meg nettverk og interessenter, dette fordi de direkte og indirekte påvirker forebyggende organisasjoner på ulike måter. Direkte fordi oppgaven tar for seg aktører som jobber tverrsektorielt, og indirekte fordi feltet er lagt på slik at arbeidet mot radikalisering og voldelig ekstremisme er strukturert slik at aktører må ha noe med hverandre å gjøre – uavhengig deres «vanlige» arbeidsoppgaver.

4.1 Kommunikasjonsteori

4.1.1 Shannon & Weavers kommunikasjonsmodell

SHANNON-WEAVER'S MODEL OF COMMUNICATION

(communicationtheory.com)

Shannon og Weavers (1949) lineære modell er en forholdsvis enkel modell som illustrerer kommunikasjonsprosessen.

Sender velger seg ut et budskap han eller hun sender gjennom en kommunikasjonskanal. Budskapet blir så omformet til signaler (meldinger) før mottaker mottar signalene. Underveis oppstår det støy. Støy er her elementer som uintensjonelt gjør at budskapet blir endret fra sender til mottaker (Narula 2006). Hva som er støy er avhengig av kontekst, som eksempelvis semantisk støy hvor begrepsapparat og språkbruk gjør at mottaker ikke forstår budskapet eller tillegger det en annen mening (ibid).

Siden denne oppgaven vektlegger forholdene rundt avsender vil potensielle støykilder være et godt eksempel på hva som kan være en utfordring. På bakgrunn av omverdensanalysen (3.0) tar teorikapitlet dermed for seg kontekster organisasjoner som Plattform befinner seg i, som kan være en kilde til formidlingsutfordringer.

4.1.2 Kommunikasjonsstrategier

Kommunikasjonsstrategier blir i denne oppgaven definert til «hvordan man kommuniserer budskapet». I det ligger det for eksempel kanalvalg som i modellen til Shannon & Weaver (4.1.1) og hvordan man formidler budskapet. Kommunikasjonsstrategier kan innbefatte mye. Etter et søk på «kommunikasjonsstrategi» på google dukket det opp over 87000 treff (12.10.2017). Riktignok skal det tas hensyn til at mange av disse neppe omhandler faktiske kommunikasjonsstrategier (f.eks falske nettsider), men det viser at temaet er vidt brukt – og vidt definert.

For når man googler «kommunikasjonsstrategier» dukker det opp tilstøtende begreper som «strategisk kommunikasjon», «markedskommunikasjon», «branding», «digital markedsføring», «ikke-verbal kommunikasjon» etc som alle kan tilhøre ulike innfallsvinkler og bruksnytte (planlegging/retorisk analyse). På den ene siden kan kommunikasjonsstrategier omhandle det strategiske planverket hvor man har avgjort hvordan man skal kommunisere eller mot hvem man skal kommunisere, satt mål og visjoner, etc. På den andre kan det omhandle hvordan man samhandler. Altså kan det ha et strategisk, overordnet perspektiv eller et mer «hands on»-perspektiv. Uansett innebærer de fleste kommunikasjonsstrategier et *hva, hvordan, hvem* og *hvorfor*. I denne oppgaven tar jeg ikke for meg utarbeidelsen av et faktisk malverk, men heller kommunikasjonsstrategier på et generelt nivå. Premisset for en kommunikasjonsstrategi er at man skal løse noe retorisk (uavhengig hvordan det presenteres) – *en retorisk situasjon*.

Et «hva» kan omhandle det som kommuniseres, og er et naturligstartpunkt for å redegjøre kommunikasjonsstrategier. I retorikken snakker man om *etos, patos* og *logos* – tre klassiske, retoriske appellformer som sier noe om retor (taleren), budskapet og mottakeren (Grue i SNL 2013). *Etos* – troverdighet, *patos* – følelser og *logos* – logikk. I essensen legger dette opp til en forståelse av at budskapet må formuleres på bakgrunn av hvem taler er, hva som omtales og til hvem det formidles (ibid).

Appellformene er likevel overordnede i den forstand at det eksempelvis ikke sier noe konkret om konteksten, annet enn at de skal tilpasses den. For eksempel vil en lege naturligvis ha mer troverdighet i en diskusjon om medisinbruk enn en skomaker, men en skomaker vil og ha mer troverdighet når saken omhandler fremtiden til skomakere i Norge.

For å utdype de retoriske appellformene kan man for eksempel ta for seg begrepet *aptum* som kan oversettes til «det som sømmer seg». Begrepet har to dimensjoner, det interne *aptum* og det eksterne *aptum*. Det interne *aptum* tar for seg sammenhengen mellom de ulike delene i formidlingen, mens det eksterne *aptum* er rettet mot relasjonen mellom taleren, innhold, kontekst og mottaker (Kjeldsen 2009:73 - 75). Internt *aptum* sier noe om bestanddelene i «talen»: *Saken, presentasjonen, uttrykksmåten, innholdet og organiseringen*. Eksternt *aptum* sier derimot noe om det konstante i en retorisk situasjon: Avsender, saken, uttrykksmåte (med kanalvalg), mottaker og konkrete omstendigheter (ibid)

Som i modellen til Shannon & Weaver (4.1.1) innebærer kanalvalg et område hvor det kan komme støy. I kommunikasjon kan kanalvalg også omhandle begrensninger og muligheter. For eksempel kan en retorisk god tale passe godt til et foredrag og dertil godt på videoløsninger som Youtube hvor man kan få med tale, kroppsspråk og generelt «det hele bildet». Likevel er det en kontekst som forsvinner når videoen kanskje er redigert eller med en vinkel. Og den samme måten å uttrykke seg på i en facebookstatus kan iallfall slå helt feil: «Øhm, også ser vi her at det kanskje på en måte har noe med det å gjøre» er ikke god kommunikasjon, men det kan være at man ikke engang legger merke til når det er uttrykt verbalt. Et annet eksempel: Hvis målet er å treffe flest mulig med resultatet av en forskningsartikkel om eksempelvis ekstremisme på en nettside, må man ta like mye høyde for søkemotoroptimalisering som å reflektere godt eller forklare funnene i detalj. Videre kan det også knyttes til hvem målgruppen er, og hvilken kanal man kan nå målgruppen best på.

Kommunikasjonsstrategier kan være mye, men i all basis kan det knyttes til Shannon & Weavers modell. Avsender skal formulere et budskap og sende det til en mottaker. I hver prosess er det gjort valg for utforming av budskap, når budskapet sender, til hvem, hvordan og hvilke kanaler man bruker.

4.2 Fenomenet

4.2.1 Wicked problems

Gjennomgående har jeg beskrevet radikaliserings og voldelig ekstremisme som wicked problems, et problem som er såpass intrikat og komplekst at det kan være vanskelig å løse for én enkeltaktør alene. Samtidig er det ikke grunnlag for å betrakte alle komplekse problemer

som «wicked». For eksempel er det komplekst å bygge et hotell, fra den faktiske bygningsprosessen til søknader, til relasjoner med interessegrupper som eksempelvis grunneiere og velforeninger, til politiske planprosesser. Likevel er ikke det å bygge et hotell et wicked problem. Begrepet «wicked» ble unnfanget av Rittel og Webber i 1973 og inneholdt en rekke kriterier/kjennetegn for at problemet kunne bli betraktet som nettopp «wicked» og ikke bare komplisert. Hofstad (2012) oversetter kriteriene Rittel og Webber til at problemene skal være vanskelige å *definere*, vanskelige å *lokalisere*, vanskelige å *implementere*, *kontinuerlige* og *uten* en objektivt riktig *løsning*.

Definisjonen, lokaliseringen og implementeringen henger tett sammen. Identifiserer man problemet er det vanskelig å unngå å lokalisere kilden til problemet som er nødvendig for å gjennomføre et tiltak (Hofstad 2012). I teorien kan det høres ut som en relativt enkel prosedyre å avdekke en av disse, eller i det minste å rette fokus mot ett av områdene. I praksis er det dog ulike mekanismer og forhold som gjør prosessen svært vanskelig. For eksempel vil problemets natur og omfang være avhengig av hvem du spør (Australian public service commission 2007). I forhold til forebygging av radikaliserings vil du få svært ulike svar avhengig av hvilken interessent man forholder seg til. Spør man en imam vil man få ett svar, spør man en tilfeldig forbipasserende i gata vil man antageligvis få et annet. Radikaliserings og ekstremisme stiller jo også i en særstilling hvor alle er interessenter, og når alle er interessenter vil det alltid være ulik forståelse for hva fenomenet betyr. Dette ser man for øvrig også i den politiske debatten hvor temaet ofte blir trukket inn i diskusjonen om eksempelvis flyktninger. For å gjøre det enda mer komplisert, vil hver enkelt versjon inneha et sannhetsmoment som verken kan verifiseres eller dementeres (ibid). For eksempel religionens rolle i militant islamisme.

Med kontinuerlig menes det at problemet ikke har et sluttpunkt hvor problemet kan bli betraktet som løst (Hofstad 2012; Conklin 2007; Rittel & Weber 1973). Wicked problems er problemer som er i stadig endring, som for eksempel ekstremisme. På Brumunddal på 80-tallet oppstod det et høyreekstremt miljø, men som – etter å ha «løst» de underliggende problemene – forsvant like raskt som det oppstod (Bjørge & Gjelsvik 2015). Tilsvarende gjaldt det venstreekstremismen, illustrert gjennom Blitz som ofte havnet i konfrontasjon med politiet. Etter at politiet endret tilnærming til miljøet med en mindre strikt linje, forsvant også sammenstøtene (Bjørge 2014 i Bjørge & Gjelsvik 2015). Når høyreekstreme grupper ble

færre og mindre militante, forsvant også de anti-fascistiske organisasjonene siden høyreekstremismens eksistens var en fremtredende årsak for voldshandlingene og rekrutteringen til disse gruppene. Om vi hopper frem i tid til i dag ser vi at fenomenene som faller under paraplyen «politisk ekstremisme» har endret seg og igjen er en samfunnsutfordring – som for eksempel Nordfronts ulovlige marsjering i Kristiansand (Stang 2017) og forløpet til marsjen hvor politiet i Fredrikstad forbød samme gruppe å demonstrere i Fredrikstad på grunn av risikoen for sammenstøt med motdemonstranter (Olsen 2017). Altså kan man ganske enkelt argumentere for at voldelig ekstremisme og radikalisering er kontinuerlige *og* uten en objektivt riktig løsning all den tid tidligere tiltak ikke fungerer i dag – omtrent som om fenomene utvikler en slags tiltaksresistens.

I denne oppgavens kontekst illustrerer wicked problems en grunnleggende utfordring. Organisasjoner som arbeider forebyggende, arbeider med et fenomen som er kontinuerlig, uten en objektiv løsning og som henger sammen med andre problemer. Landskapet organisasjonene befinner seg i er blant annet sosialt komplekse, fragmenterte i den forstand at eksempelvis terminologi og mening er forskjellig mellom ulike organisasjoner (Conklin 2007), og hvor rammevilkår kan endre seg som en konsekvens av politiske endringer, ny kunnskap og tilgang til ressurser – for eksempel gjennom endrede bevilgninger i statsbudsjettet.

4.3 Nettverk og interesser

I denne oppgaven sees formidlingsutfordringer fra avsenders ståsted. Som vist i kommunikasjonsmodellen til Shannon og Weaver (4.1.1), velger avsender ut et budskap basert på hvem avsender skal sende budskapet til. Altså er det å formidle en dynamisk prosess hvor ytre påvirkninger vil prege avsenders strategi og praksis. Hvis vi fortsetter med tilbakeblikkene gir omverdensanalysen (3.0) en kontekst hvor ulike trender, endringer, valg, beslutninger, etc, som i større eller mindre grad vil legge føringer for hva avsender kan kommunisere ut. Dermed vil jeg argumentere for at for å kartlegge avsenders formidlingsutfordringer, må interesser utdypes. Ulike interesser vil ha ulik påvirkningskraft, altså kan man si at en interessent er en del av nettverket, samtidig som en interessent også vil være en mottaker av et budskap. Utviklingen av gode relasjoner til

interessentene er for øvrig en nødvendighet for organisasjonens muligheter og fremtidsutsikter (Rawlins, Plowman, og Stohlton 2005).

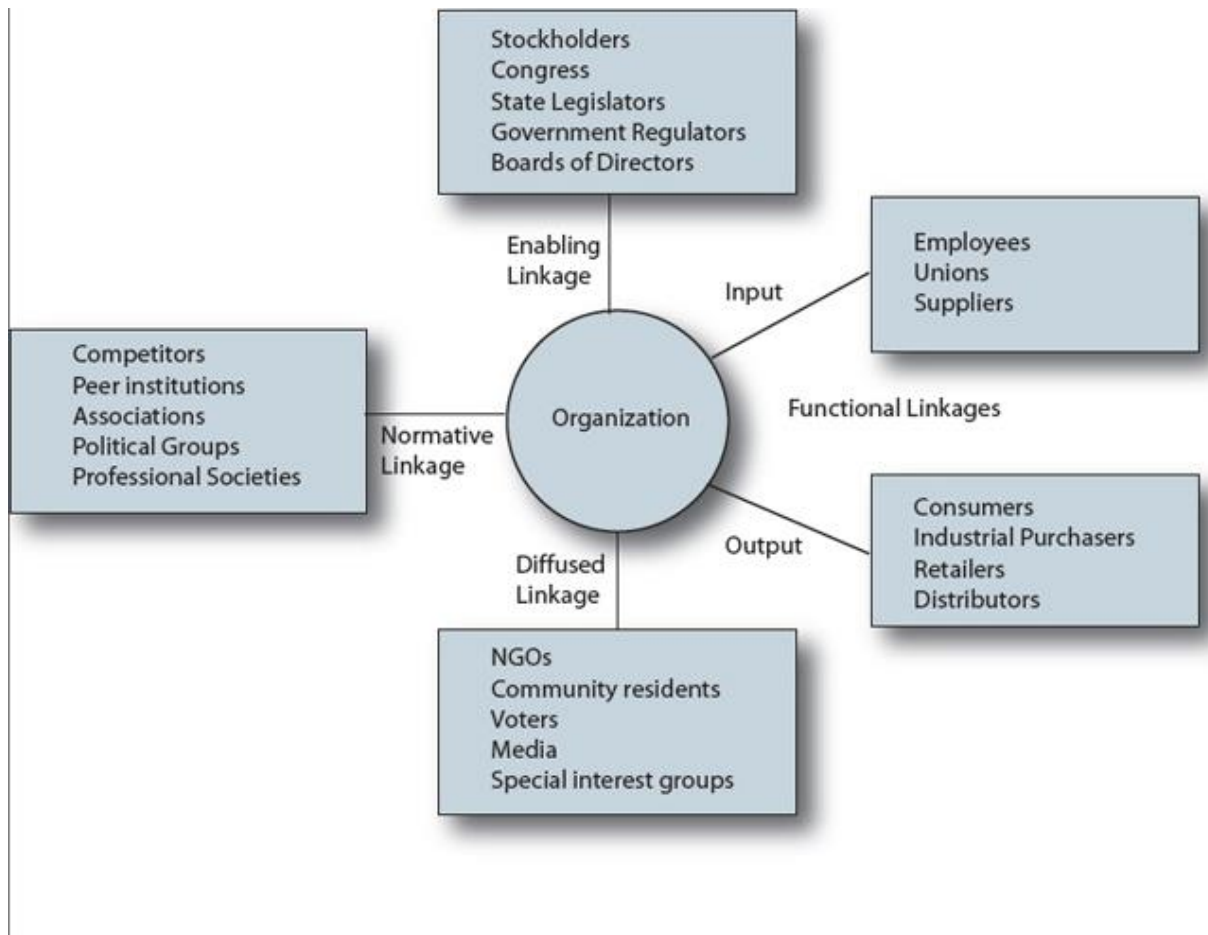
Først vil det derimot kreves en rask innføring i hva en interessent er for denne oppgaven:

"Organisasjoner (virksomheter) har interessenter. Det vil si grupper og individer som kan påvirke - ha betydning for - eller er påvirket/berørt av, resultatene av en virksomhets forretningside (mission). Hvis virksomheten skal ha suksess i sin eksisterende eller framtidige omverden (environment), må ledelsen ta hensyn til mangfoldet av interessenter." (Freeman i Brønn og Wiig 2002).

Definisjonen gir inntrykk av interessenter som noen som kan påvirke bunnlinjen og veksten til en profittbasert virksomhet. Jeg kommer dermed til å endre definisjonsteksten slik at den fremstår mer relevant for denne oppgaven, uten å endre selve betydningen, slik at det blir lettere for leser å oppfatte interessentbegrepet i konteksten av Plattform og andre organisasjoner som arbeider med samme formål.

"Organisasjoner har interessenter. Det vil si grupper og individer som kan påvirke - ha betydning for - eller er påvirket/berørt av, resultatene av en organisasjons virke og/eller formål. Hvis organisasjonen skal ha suksess i sin eksisterende eller framtidige omverden, må ledelsen ta hensyn til mangfoldet av interessenter."

4.3.1 Koblingsmodellen

Koblingsmodellen (Grunig & Hunt 1984 i Brønn & Ihlen 2015) kan benyttes for å vurdere *hvem* interessentene er. Modellen består av fire koblinger som beskriver relasjonen mellom interessent og organisasjon. Den vil dermed kunne identifisere hvem som er en interessent, og hvilken relasjon interessenten har til organisasjonen. De ulike nivåene i modellen kalles enabling linkages (aktiverende koblinger), functional linkages (funksjonelle koblinger), normative linkages (normative koblinger) og diffused linkages (diffuse koblinger) (Rawlins, Plowman, og Stohlton 2005).

S. Bowen, B. Rawlins T. Martin forklarer de ulike koblingene på en lettfattelig måte i «Mastering Public Relations» (2005): Aktiverende koblinger innbefatter de interessentene som, i ulik grad, har makt til å påvirke organisasjonen. Dette kan være investorer, politikere, eiere etc. Funksjonelle koblinger er viktige for driften til organisasjonen og deles inn i «input» og «output». Input kan være ansatte, mens output kan være kunder. Normative koblinger er de som har samme verdier, mål eller møter samme problemer som organisasjonen. Konkurrenter

eller andre institutter kan være eksempler på normative koblinger. Diffuse koblinger er, ifølge forfatterne, vanskelig å definere fordi de ikke har en konstant relasjon til organisasjonen, men sporadisk basert på organisasjonens gjøren og laden. Media og aktivister er noen eksempler.

Koblingsmodellen til Grunig og Hunt står seg ikke godt alene i en slik setting. Modellen gir et begrepsapparat og en definisjon av ulike type relasjoner, men den sier ikke nødvendigvis noe om hvordan en organisasjon forholder seg til de ulike interessentene eller nøyaktig hvilken innvirkning de ulike kan ha. Ei heller er det slik at de ulike interessentene eksisterer for enhver organisasjon. For SLT-koordinatorer for eksempel er det vanskelig å snakke om en «kunde» da deres mandat handler om å forebygge generell kriminalitet. Derfor presenteres en interessentklassifisering i kapittel 4.3.2.

Samtidig er det viktig å argumentere for hvorfor koblingsmodellen er relevant for i en slik setting. Som påpekt tidligere befinner organisasjoner seg i en kontekst. I omverdensanalysen presenteres eksempelvis trender som påvirker landskapet organisasjoner som Plattform befinner seg i. Videre er det beskrevet at det søkes etter tverr-samarbeid i arbeidet mot radikaliseringsprosessen. Altså er det et nettverk av aktører som arbeider med samme formål, noen uttalt andre ikke, som kan påvirke hverandre. Som for eksempel har PST sitt mandat i arbeidet mot radikaliseringsprosessen, men SLT og PST har ulike mandat inn i ulike deler av «radikaliseringsprosessen». De har en relasjon og den ene kan påvirke den andre – spørsmålet er hvordan.

4.3.2 Interessentklassifisering

Å prioritere interessenter kan gjøre på flere måter og det finnes flere hendige verktøy med ulike utgangspunkt som kan bidra til å gi et godt overblikk over interessentgruppene. Mitchell et.al (1997) bygger på Savages et.al (1991) modell som foreslo å klassifisere interessentene med potensiale til å true og potensiale til å samarbeide. Mitchell et.al foreslo derimot å basere klassifiseringen på interessentens påvirkningsmakt ovenfor organisasjonen, legitimitet i forholdet mellom interessent og organisasjon, og hastverk med interessentens krav til organisasjonen. Mitchell et.al lanserer for øvrig begrepet *saliency*, i hvilken grad ledere prioriterer den ene interessentens krav fremfor den andres, som et rammeverk eller formål

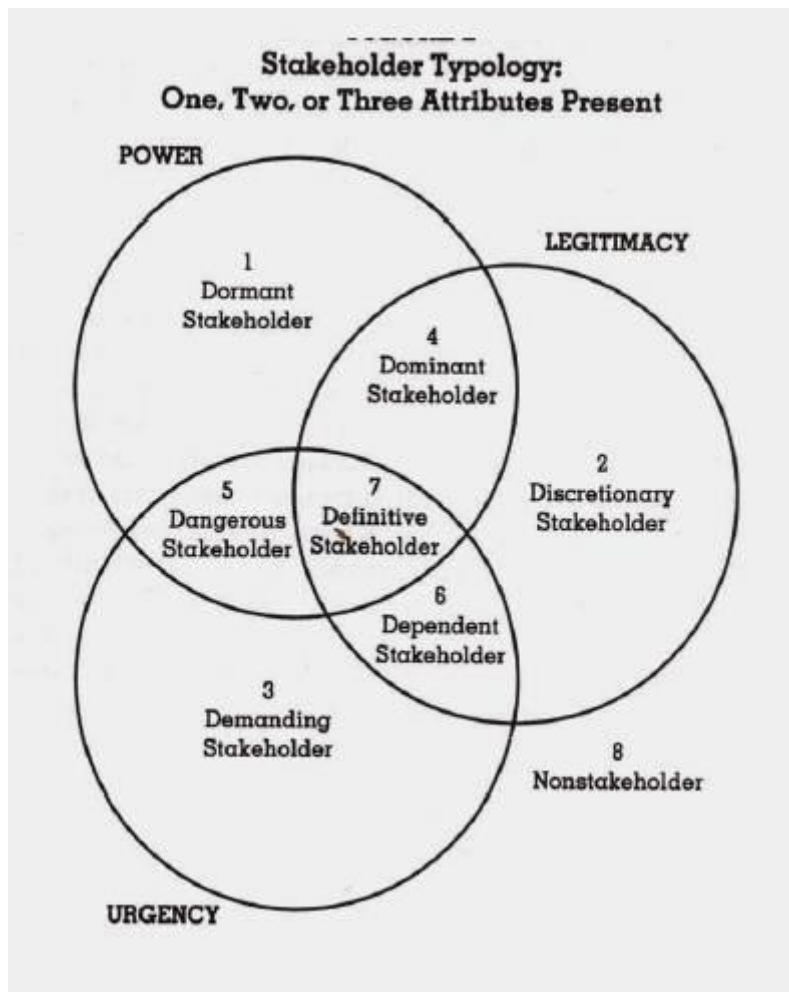
med analysen. Altså er interessentklassifiseringssystemet til Mitchell et.al en deskriptiv modell (Mitchell et.al 1997)

Det naturlige når man skal klassifisere interessentene i dette systemet er å ikke nødvendigvis å vurdere *om* de har påvirkningsmakt, legitimitet eller hastverk, men heller i *hvilken grad*.

Graden man vurderer etter blir presentert som *saliency*- i hvilken grad ledere prioriterer den ene interessentens krav fremfor en annens. Lav grad av saliency = lavt prioritert. Høy grad av saliency = høyt prioritert (ibid).

Påvirkningsmakt er for øvrig interessentens potensielle evne til å få gjennom viljen sin i en gitt relasjon med hjelp av tvangsmidler, utilitaristiske midler (eks. finansielle ressurser) eller normative midler (symbolske ressurser) (Etzioni 1964). Legitimitet henviser til interessentens krav og handlinger som ønskelige, passende og ordentlige i konteksten av det sosiale systemet – herav normer, verdier, definisjoner og oppfatninger (Suchman 1995). Hastverk knyttes, ifølge Mitchell et.al, til to faktorer: Tidssensitivitet, hvor utsettelse blir ansett som uakseptabelt av interessent, og kritiskhet, hvor viktig relasjonen er for interessenten.

Basert på disse tre faktorene presenterer Mitchell et.al følgende interessentmodell som viser ulike typer interessenter:

(Modellen hentet fra Mitchell et al (1997))

Mitchell et al deler altså interessentene inn i åtte kategorier, men de ulike interessentene kan inneha en eller flere av attributtene (påvirkningsmakt, legitimitet og hastverk). Dermed inngår de åtte kategoriene inn i bredere kategorier: *Latente interessenter*, *forventende interessenter* og *definitive interessenter* (Mitchell et.al 1997).

Latente interessenter er de som blir ansett til å kun inneha en av attributtene og dermed også mindre salience. I modellen er det kategori 1-3. Dormant stakeholders (sovende interessenter) har lite kontakt med organisasjonen, men besitter påvirkningsmakt. Dette kan være de som har fysisk makt (tvangsmidler), de som kan bruke mye penger (finansiell makt) eller de som kan påkalle media (symbolsk makt). Discretionary stakeholders (diskre interessenter) er de som har den legitime egenskapen, men som ikke har påvirkningsmulighet eller hastverk. Et eksempel her er mottakere av veldedighet. Demanding stakeholders (krevende interessenter)

vil da naturligvis være de som har hastverk, men ikke besitter påvirkningsmakt eller legitimitet. Forfatterne illustrerer kategorien med en person som protesterer utenfor organisasjonens hovedkontor med et skilt hvor det står: «Enden er nær, og disse er ansvarlige for det» (ibid).

Forventende interessenter, 4-6 i modellen, befinner seg i en mellomposisjon hvor de har to av tre attributter. Dominant stakeholders (dominante interessenter) har både påvirkningsmakt og legitimitet ovenfor organisasjonen. Forfatterne påpeker at dominante interessenter har et mer formalisert forhold til organisasjonen enn andre, nettopp for å påpeke relasjonens viktighet. Eksempler her er eierrepresentanter og samfunnsledere i styret, og ansatte her illustrert gjennom HR-avdelinger. Dependent stakeholders (avhengige interessenter) er avhengige fordi de ikke har påvirkningsmakt, men likevel legitime krav og hastverk og er således avhengige av andre interessenter for å få gjennom viljen sin. Forfatterne bruker lokale innbyggere og sjødyr i forbindelse med BPs oljeutslipp som eksempler. Den siste kategorien innen forventende interessenter er farlige interessenter. Det som kjennetegner en farlig interessent er de som har hastverk og påvirkningsmakt, men som mangler legitimitet. De er farlige fordi de ofte bruker voldelige midler som terrorisme eller sabotasje for å få deres krav igjennom.

Definitive interessenter er interessentene er nødvendigvis de som besitter påvirkningsmakt, legitimitet og hastverk. Et typisk eksempel på en definitiv interessent er aksjeeiere som kan handle dersom de ikke føler ledelsen opptrer etter deres forventninger og krav.

5. Funn

I dette kapitlet presenterer jeg funnene mine, før disse blir diskutert i mer detalj i kapittel 6. Her må det selvsagt presiseres at funnene har kommet på bakgrunn av min tolkning – se metodekapitlet (2.0 – 2.13).

Jeg har valgt å dele funnene mine inn i to delkapitler, selv om de til dels henger sammen: Se diskusjonskapitlet (6.) Første del omhandler hvilke formidlingsutfordringer som kommer på bakgrunn av fenomenet i seg selv. Andre del omhandler hvilke formidlingsutfordringer som oppstår i omgivelsene rundt avsenderorganisasjonen, altså med samme oppbygning som

teorikapittelet. Jeg har valgt å benytte meg av fem underkapitler på hver, da de utgjør resultatet av datakategoriseringen.

Plattform er brukt som et eksempel i spørsmålsformuleringen, eks «hvilke formidlingsutfordringer mener du organisasjoner som Plattform står ovenfor?». Svar knyttet direkte mot Plattform er forsøkt sett i en overordnet kontekst som f.eks «troverdigheten til en organisasjon kan avhenge av hvor sterk påvirkning de har fra definitive interessenter som rammesettere.»

5.1 Fenomenet: Et wicked problem

Gjennom intervjuene kom det tydelig frem at en utfordring er tilknyttet selve forståelsen av *hva* radikaliserer er, hvordan det omtales og hvordan det forstås. Gjennom historien har erfaringene med høyre- og venstreekstremismen og fremmedkrigere vist at det er kompliserte fenomener som utgjøres av tilsvarende kompliserte og sammensatte mekanismer. Der man fant «løsninger» på høyreekstremismen, fungerer ikke de samme løsningene nå. Dette er et typisk tegn på et wicked problem, at hvert problem er unikt. I dette delkapittelet vil jeg presentere funn som kan tilskrives kriteriene i et wicked problem, og deretter hvordan det utgjør formidlingsutfordringer.

Først, en liten oppsummering. Kriteriene til Rittel og Webber for hva som må oppnås for å bli definert som «wicked problems»: Problemene må være vanskelige å *definere*, vanskelige å *lokalisere*, vanskelige å *implementere*, de må være *kontinuerlige* og *uten* å ha en objektivt riktig *løsning* (se 4.2.1). Samtidig har Bjørge og Gjelsvik (2015) uttalt at forskningen på radikaliserer i seg selv er noe mangelfull og eksperimentell. Videre er ikke radikaliserer knyttet opp mot en form for ekstremisme, men heller «radikalisme» - noe som heller ikke gjør at man nødvendigvis kan koble opp mot militant islamisme eller høyreekstremisme.

I praksis skulle det tilsi at informantene var rådvile om hva som i det hele tatt var «greia» med radikaliserer, men samtlige var enige om noen felles egenskaper som også går igjen i teorien og empirien: Utenforskap. Utover det var det noen tematikker informantene selv tok opp, men som de hadde ulik mening om. Samtidig var det også uavklart i hvilken grad begrepsapparatet var hensiktsmessig i forhold til deres arbeid med å forebygge.

5.1.1 Religionens rolle og Islam spesielt

Et sentralt funn i intervjuene ligger i det jeg *ikke* presiserte. Fra regjeringens nettsider blir radikaliserings definert som «prosessen der en person i økende grad aksepterer bruk av vold for å nå sine politiske mål» og voldelig ekstremisme som «personer som er villige til å bruke vold for å oppnå politiske mål». Det er objektive beskrivelser av en prosess og et fenomen, og man kan tenke seg at radikaliserings ikke nødvendigvis er knyttet til *èn* form for ekstremisme. Et sentralt spørsmål i intervjuguiden var «hvordan opplever du radikaliserings og voldelig ekstremisme som samfunnsfenomen?» Det var ikke knyttet til hverken høyreekstremisme, venstreekstremisme eller islamsk ekstremisme. Likevel bærte det tydelige konnotasjoner¹. Kun informant 5 tok frem høyreekstremisme umiddelbart, resten benyttet seg av eksempler og ordlegging som kunne tyde på at det nå er snakk om «islamsk» ekstremisme. Og selv informant 5 la vekt på at status quo er noe annet enn det det var på 80- og 90- tallet.

«Det var på en måte mye lettere når det var de høyreekstreme, de kledde seg med boots og bombejakker. Nå virker det som om våre tiltak er kontraproduktive for om vi går inn tidlig kan det føre til mer stigmatisering» - Informant 4

«Vi må ha selvtillit nok til å kunne si at dette ikke handler om Islam» - Informant 1.

«I forhold til radikal islam så er det uhyre komplisert for du har storpolitikk, det helt nære relasjonelle, du kan ha spennet fra en som mangler en sterk farsfigur i livet og lar det følelsesmessige komme til uttrykk i en storpolitisk fortelling i andres krenkelser» - Informant 2

Rettere sagt virket det slik at informantene forstod den allmenne diskursen innebar en betydelig religiøs dimensjon, men at fenomenet handlet om noe helt annet. Selv om det er viss uenighet i hvor stor betydning religion har for fenomenet, var det konsensus blant informantene om at det ikke var en direkte kobling mellom religion og radikaliserings.

«Jeg føler man har for mye fokus på religion da istedenfor å ha fokus på selve problematikken og gå i dybden på den» - Informant 1

«Til og med KKK har noe med Kristendommen å gjøre. Du kan si at de mistolker den eller feilbruker den, men det er en forbindelse der som man ikke bare kan avfeie. Det er viktig å

¹ Konnotasjon her definert som «sekundær betydning som skaper eller vekker assosiasjoner» (SNL).

vise både forbindelsene der, men også kontraindikasjonene som sier 'jo, det er relasjoner med Islam, men det representerer ikke muslimer og det representerer ikke Islam heller» -

Informant 3

Det kan selvsagt være ulike årsaker til at informantene benyttet seg av religion som eksempler og innfallsvinkel, men det er påfallende lett å få assosiasjoner til religiøs praksis. Regjeringen tar forbehold om at «strengt religiøse miljøer innenfor enhver religion kan plasseres innenfor flere av disse kategoriene», med henvisning til typiske kjennetegn på radikaliseringsprosessen, for eksempel. Satt i sammenheng med «et wicked problem» kan det i det minste tyde på at det er «vanskelig å lokalisere» og at fenomenet omhandler noe annet enn det som fremstilles – og på slik måte utgjøre en formidlingsutfordring dersom mottaker sitter med forestillingen om at radikalisering fører til voldelig, militant islamisme.

Samtidig viser det at også kan være en uenighet om i hvilken grad fenomenet innehar en religiøs dimensjon – som åpenbart vil være utfordrende når man skal formidle til ulike målgrupper. For eksempel hvis man skal formidle til noen som mener at radikalisering ikke har noe med religion å gjøre, eller dertil hvis man er overbevist om at religion har alt med det å gjøre – satt på spissen.

5.1.2 Gammelt fenomen i ny forpakning

I den historiske gjennomgangen av ekstremismeforskning er det vist at man tidligere har funnet «en løsning» på å minske rekrutteringen til ekstreme miljøer og å «rehabiliter» mennesker som har befunnet seg i ekstreme miljøer tilbake til samfunnet. Legg merke til at jeg ikke benytter meg av begrepet radikalisering her, da begrepet oppstod senere enn disse miljøene var aktive. Samtidig har den historiske gjennomgangen vist at det finnes visse fellestrekk og felles mekanismer hos ekstreme mennesker uavhengig hvilken type ekstremisme det er snakk om. Utenforskap og tilhørighet har vært begreper som er blitt brukt for å beskrive fellestrekkene, og det er det også konsensus om blant informantene. For eksempel:

«Fra begynnelsen til nå tror jeg flere har fått det under huden at det handler om en felles menneskelig sårbarhet, et utenforskap, mer enn en trussel utenfra» - Informant 2.

«Så har du dette med utenforskap og tilhørighet som har ført til ekstremisme uansett om du snakker om høyreekstremisme eller radikal islamisme.» - Informant 1.

«Det er ikke noe annet enn hva vi vanligvis ser etter hos ungdommer, det kan være noe i tillegg, men så er det ofte marginalisert ungdom. Det er utenforskap som er stikkordet, og ofte ser vi at det er kriminelle ungdommer som er overrepresentert» - Informant 4.

«Det handler i stor grad om de som ikke blir sett, har det vondt hjemme osv, de som er utenfor» - Informant 5.

Informant 3 var den eneste som ikke brukte begrepet utenforskap, men uttalte seg på en måte som gjorde det naturlig å tolke det dithen.

«Ja, du har jo de mekanismene som ligger bak som alle snakker om, men jeg mener det er viktig å påpeke at hele grunnlaget arbeidet bygger på er overfladisk og potensielt kontraproduktivt.» - Informant 3.

Likevel omtaler man radikaliserings på en måte som skulle tilsi at det ikke var det samme likevel, at det på en måte inneholder de samme komponentene, men samtidig er noe mer. Informant 2 sier at det er mye av de samme mekanismene man har sett tidligere, men sier likevel:

«Hvis en har felles forståelse om at dette er et nytt fenomen man må løse sammen tror jeg man har et godt grunnlag»

Informant 4 er allerede sitert på «det var på en måte mye lettere når det var de høyreekstreme, de kledde seg med boots og bombejakker», noe man kan tolke til at det fenomenet i det minste kan ha endret uttrykk. Informant 5 snakker om at det er en ny kontekst med høy innvandring etter kriger og katastrofer. Informant 1 omtaler en radikaliserings som en kriminell gjennom at man må betrakte terror og voldsutøvere som andre grovt kriminelle.

Det kan fremstå som vanskelig å finne en kommunikasjonsstrategi når man skal formidle at noe er det samme, men ikke samme likevel. Dette kan selvsagt også skyldes det faktum at det er et wicked problem, og således faller inn i en kategori med andre aspekter som er vanskelig å kommunisere.

5.1.3 Kontroversielt begrepsapparat

«Altså jeg opplever det sånn at det har skjedd en bevegelse fra den første fasen da det ble den første handlingsplanen, så kommer terrortrusselen mot Norge og da var det et veldig ferskt felt sånn at begrepsapparatet var veldig uprøvd, at du setter ord på noe du ikke helt vet hva er» - Informant 2

Begrepsapparatet som blir benyttet fremstår som uoversiktlig, ikke-dekkende og kontroversielt. På den ene siden får begrepsapparatet kritikk av enkelte informanter fordi selve begrepet *radikal* egentlig ikke er noe negativt, men blir satt i en diskurs hvor det å være radikal umiddelbart blir ansett som noe negativt. På den andre siden mener noen informanter at begrepsapparatet at det forsterker og forverrer inntrykket man får av fenomenet, slik at man automatisk ser på det som noe annet enn andre typer alvorlig kriminalitet. Samtidig er det som i informant 2s utsagn øverst: Man prøver å kommunisere noe man egentlig ikke helt vet hva er. Det kan kanskje være det beste eksempelet på hvor vanskelig et wicked problem er å løse kommunikativt.

«Hvis du ser gjennom historien ser du progressiv endring fra tidlig i antikken der man argumenterte for at flere enn bare senatet skulle ha stemmerett, til allmenn stemmerett for kvinner i Europa, til velferdsstaten. Flere av disse tingene har vært radikale tankeganger, ikke venstre/høyre, men revolusjonerende» - Informant 3

«Voldelig ekstremisme er forferdelig å høre. Både voldelig og ekstremist. Det er jo helt forferdelig. Og radikal er grådig unøyaktig. Jeg digger jo radikale folk. Hadde det ikke vært for dem hadde jo ikke klokker blitt funnet opp for eksempel, og uten de hadde ikke verden gått fremover» - Informant 5

«Jeg tenker det er viktig å behandle disse som kriminelle, de som utfører ekstremistiske handlinger. Også er noen syke, mentalt, men om noen utfører disse handlingene så må disse dømmes som annen grov kriminalitet» - Informant 1

«Sammenlignet med veldig mange andre felt, for eksempel voldt i nære relasjoner, er radikalisering og ekstremisme et lite felt som får uproporsjonelt mye fokus som jeg tror alle blir påvirket av, også vi som arbeider med det.» - Informant 4

Med en gjengs oppfatning om at begrepsapparatet er kontroversielt, setter et utsagn av Informant 4 på en lettfattelig måte hvordan dette kan vise seg som en utfordring i praksis:

«Da midlene kom fra statlig hold som vi kunne søke på for å drive ekstremismeforebyggende arbeid ble det igangsatt en slags radikaliseringsgruppe. Da måtte vi erkjenne at vi ikke får tak i folk (i målgruppen, forskers anmerkning), for det er jo ingen som kommer til oss med barnet sitt og sier: Dette barnet trenger forebygging, for det er i ferd med å bli radikalisert.»

Denne utfordringen påpeker også informant 3:

*«Jeg tror det er en fenomenkunnskap som mangler. For eksempel var det et tiltak som ble kjørt, nå har jeg helt glemt navnet, men det ble helt stopp. Hva var problemet? De traff ikke målgruppen engang. Du kan snakke om retorikk, formidling, tiltak og alt det der, men de traff ikke målgruppen fordi de bruker radikaliseringsbegrepet. Det er nesten slik at de går til skoler og spør 'hvem er radikalisert her?' *latter*»*

Informant 3 og 5 er de som legger mest vekt på begrepsapparatet, mens informant 1 og 4 er de som problematiserer det minst. Et av poengene til Informant 3 og 5 er at den forebyggende diskursen lempet sammen legitime klager og ungdommelig opprør med ekstremisme.

«Jeg føler at den norske diskursen har blandet kortene på en måte. For det første må vi erkjenne at spesielt unge mennesker har et behov for å være rebelske; si seg imot systemene og gå mot makta. Det andre er hovedpoenget, og det må klargjøres tydelig, det finnes legitime klagemål. Droner bomber bryllup i Pakistan, og ingen sier at det er bra, og så har du Israel/Palestina-konflikten som er en klassisk greie som kan kobles til radikalisering.» -

Informant 3.

«Herregud, vi har da gjort opprør i all tid, men det var da ingen som ble ansett som radikalisererte fordi man klagde på Vietnamkrigen for eksempel.» - Informant 5.

Begrepsapparatet fremstår helt tydelig som et av de fremste formidlingsutfordringene blant informantene.

5.1.4 (Manglende) Narrativer

Et narrativ er et budskap som fokuserer på handlingene til visse aktører og årsak/konsekvenser av deres handling over tid (Dahlstrom 2014 i Jamieson et.al 2017). Det

kan fortelle en historie om individuelle karakterer som har personlige tanker og reaksjoner rundt en situasjon (Jamieson et.al 2017). I sammenheng med denne oppgaven kan narrativer tilknyttes flere dimensjoner. For eksempel som en kommunikasjonsstrategi hvor man kan bruke appellformene og aptum som verktøy i narrativet. Det kan også knyttes opp mot organisasjonens, for eksempel Plattforms, historie. Eller det kan knyttes opp til fenomenet i seg selv hvor narrativ kan være en del av det.

«Fienden, ISIL eller hva du vil kalle det, har en sammenhengende narrativ struktur som i sin fortelling har disse klassiske rollene fra filmskolen med begynnelse, midtpunkt, slutt, antagonist og protagonist. De har alle disse tingene, en skurk, en helt osv. Alt vi har er en handlingsplan. Det treffer ikke mål. Det er for svakt, for byråkratisert, for stuerent, for sanitært. Hvis vi skal lykkes i det hele tatt må vi ha et kontranarrativ fra det de har. Og det har vi ikke» - Informant 3

Her er narrativ tilknyttet selve fenomenet, og ut fra det kan man se at motnarrativer kan være en viktig kommunikasjonsstrategi – men at det ikke eksisterer på dette punktet. Informant 2 ble tidligere sitert hvor informanten forteller om sårbarhet. I den sammenheng kan man også trekke frem narrativet som en del av fenomenet i en kontekst hvor det er komplekst og vanskelig å lokalisere.

«Det handler om mekanismer som er i spill i alle mennesker til enhver tid i ulik grad og så får det et uttrykk. I forhold til for eksempel radikal islam er det uhyre komplisert fordi du har storpolitikk, det helt nære, relasjonelle. Du kan ha spenning fra en som mangler en sterk farsfigur i livet og lar det følelsesmessig komme til uttrykk i en storpolitisk fortelling i andres krenkelser, og i det spennet møter en identitet eller får en identitet som en sterk mann som skal leve opp til et farsideal han aldri har fått oppleve osv osv.» - Informant 2.

Informant 1 og 2 snakker også om Arkivets posisjon i forhold til Plattform.

«Arkivet var Gestapos hovedkvarter under andre verdenskrig Når Arkivet da ble etablert lå det en forpliktelse om å lære av historien... Det er de samme grunnleggende mekanismene som er i spill, det med propaganda, frykt, storpolitikk osv. Det gir jo en legitimitet til Plattform» - Informant 2.

«Når man ser hvem som står bak Plattform gir det litt tyngde da. Det Plattform står for og de som står bak. Arkivet har jo en historikk du sikkert kjenner til, med Gestapo-kjeller. Det er jo mye det samme nå, bare litt mer moderne enn det med tyskerne.» - Informant 1.

Sett på denne måten har også avsenderorganisasjonen et narrativ, i denne forstand gjennom å ha tydelige historiske koblinger til en periode hvor Norge var under okkupasjon og i etterkant som en institusjon med en misjon om å hindre historien i å gjenta seg. Informant 1 snakker også om «tyngde» som gir Plattform etos.

De andre informantene (4 og 5) går ikke like direkte inn på narrativer, men informant 5 hevder blant annet at diskursen mangler en sensitivitet som i det minste kan knyttes til wicked problems og som kan løses kommunikativt.

5.1.5 Manglende alternativer til vold

Å betrakte vold som en kommunikasjonsstrategi er, om ikke annet, interessant på en besynderlig måte. Likevel, enkelte av informantene henviser til at vold i visse tilfeller er et verktøy man bruker for å kommunisere fordi man, av ulike grunner, ikke har tilgang på andre ytringsarenaer. Informant 1 og 2 gikk ikke eksplisitt inn på behovet for å forebygge gjennom demokratisering av den utsatte gruppen, men Informant 2 hevdet at det var viktig å lytte og imøtekomme mennesker som er utenfor med en forståelse om at det er noe menneskelig det er snakk om. Informant 3, 4 og 5 var derimot klare i sin tale.

«Det også å øke minoritetssamfunn til å komme opp og frem med sine ytringer er viktig. For det vet vi en del om. De har ikke arenaer, eller vi skaper ikke arenaer for at de skal komme frem med sine synspunkt og da blir det nesten som en trykkoker som kan eksplodere» - Informant 4.

«Når de går i tog i gatene (høyreekstreme) må jeg jo si det er ubehagelig, men det er også viktig at de får delta i demokratiet de også selv om meningene deres er skremmende. Da kan vi adressere det og diskutere det med de. Jeg synes det er mye bedre når alle de høyreekstreme møter opp med paroler mot innvandring og muslimer på møtene våre, enn at de sitter for seg selv i et ekkokammer» - Informant 5.

«(om urettferdighet) ...de har ikke annet verktøy, kanskje du ville skrevet en kronikk eller noe om at det ikke holder mål, eller du ville kanskje gått i fakkeltog eller meldt deg inn i et politisk

parti eller natur og ungdom eller ja. Men flere er ikke så kjent med de mekanismene, de har ikke en tradisjon for sivilsamfunnet som en slags opposent mot stat eller andre ting, og da bruker man vold».

Manglende kunnskap om demokrati og sivilsamfunn kan være en formidlingsutfordring som i det minste kan løses med kommunikasjonsstrategier som å skape arenaer. Dog kan det ligge mer bak her, for det virker for meg litt for «lett» til at det skal være en stor utfordring. Som en notis kan man tenke seg at det kunne vært en aktuell problemstilling i et senere arbeid: «Hvordan skape arenaer for ytringsfrihet for grupper som er utenfor?» Uansett er det betimelig å merke seg at informantene etterlyser arenaer og tiltak for å tilgjengeliggjøre ytringsrom.

5.2 Nettverk og interesser

Relasjoner og nettverk kan være en kilde til formidlingsutfordringer, ifølge informantene. På den ene siden kan utfordringene oppstå mellom organisasjoner som følge av eksempelvis ikke-samsvarende forståelse av fenomen eller vidt forskjellige arbeidsoppgaver, men det kan også oppstå hvor organisasjonene arbeider på samme måte eller i tett overlapp med hverandre. På den andre siden kan utfordringene oppstå som en konsekvens av hvordan rammesetterne legger opp organiseringen av arbeidet, som for eksempel konkurranse om midler.

I dette delkapittelet tar jeg for meg utfordringer som ligger i omgivelsene rundt *hvem* som formidler, altså hvilke formidlingsutfordringer som kan tilskrives nettverket. Se omverdensanalysen i 3.0 for å få en oversikt over landskapet organisasjoner som Plattform befinner seg i.

5.2.1 Vanskelig å koordinere

Forebyggende aktører er oppmuntret til å arbeide tverrsektorielt og tverrfaglig i sitt daglige virke, noe de fleste også gjør. Selv om koblingsmodellen til Grunig og Hunt (kap 4.3.1) ikke nødvendigvis er helt overførbar, finnes det svært mange aktører som kan plasseres her. En viktig funksjon for andrelinjetjenestene i arbeidet mot radikaliserings er ifølge samtlige informanter *koordinasjon*, men fordi omfanget av de som skal koordineres og fordi de har ulik påvirkningsmakt, fremstår det som en utfordring for aktøren som koordinerer. Strategier som skal formidles må komme frem av overordnede planverk, og mottakeren kan ha svært ulik

kunnskap om fenomen, tiltak og argumentasjon. Samtidig knyttes koordinasjon automatisk opp mot samarbeid, siden det er i samspill med andre at koordinasjon trengs.

«Det er en utfordring at ekstremisme og radikaliserings blir så status og inn i tiden. Alle vil vise at de har en plass i dette arbeidet, ikke sant, og alle med ærlige intensjoner. Men det er krevende for de som skal prøve å koordinere dette her, for det er et hav av folk, apparater og organisasjoner som har meldt sin interesse.» - Informant 4

«Jeg tenker ofte at det ikke mangler på tiltak, men samordning og koordinering.» - Informant 4.

«Vi må senke disse barrierene. Vi har en tendens til å lukke oss inne og tenke vår etat, men vi er nødt til å tenke på kryss og tvers, og tenke synergier og samarbeid. Dette er et samfunnsproblem så alle må bidra, også næringslivet som jeg mener bør aktivt inn i arbeidet.» – Informant 1.

«Jeg synes ikke samarbeidene fungerer særlig bra. Det er mange, i alle fall noen, arenaer som går innpå det du snakker om (forebygging) og i beste fall er det orienteringsmøter. Politiet får fem minutter, UDI får to minutter, så får de to minutter, så får Plattform fem minutter, så får de fem minutter. Så spør man hva man har gjort den siste tiden, og så neste punkt på agendaen, så spiser man noen rundstykker og sier takk og farvel.» -Informant 3.

«Jeg tror det er viktig, som jeg sa innledningsvis, at man ikke sitter på hver sin tue og gjør de samme tingene som ikke fungerer om igjen. Da tenker jeg det er viktig med et felles samlingspunkt» - Informant 2.

«Altså, hos oss funker det bra for vi legger vekt på gode møtearenaer hvor vi kan informere hverandre, men vi er jo små så det kan sikkert være det er annerledes andre steder» - Informant 5.

Koordinering fremstår som en potensielt utfordring, noe som ikke er så rart. Forbedret koordinasjon og samarbeid er i følge noen av informantene en av argumentene for hvorfor Plattform er en god idé. I praksis påvirkes koordinasjonen av andre faktorer som konkurransesituasjon og uklare mandat, som blir presentert i 5.2.2 og 5.2.3. I samarbeid med aktører som også har andre geskjefter, er det dog naturlig at koordinering kan bli et problem.

For eksempel sier informant 2,4 og 5 dette om SLT-koordinatoren som primært har en koordinerende andrelinjefunksjon:

«I forhold til den biten som går på reindyrka på radikaliserings er det jo bare en liten del av det SLT-koordinatorens jobb går ut på, ikke sant, man kan jo få inntrykk av at det er det jobben deres går ut på. Men det er jo også forskjell fra kommune til kommune.» - Informant 2.

«Radikalisering er et veldig lite felt, men det inngår i et større kriminalitetsforebyggende arbeid. Så tror jeg det er viktig å påpeke at SLT-ordningen varierer fra kommune til kommune, så det varierer hvilke oppgaver koordinatoren har.» - Informant 4.

«Ordningen (SLT) er forskjellig fra sted til sted hvordan den er bygd opp, det kommer an på størrelsen til kommunen og ressurser blant annet» - Informant 5.

Det vil si at SLT-koordinatoren må prioritere hvor mye tid som skal gå inn i koordinering av tiltak mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, noe jeg vil anta gjelder andre veien også. Da kan vi trekke inn interessentprioriteringsmodellen igjen, hvor premisset ligger i at du må prioritere på grunn av tid, ressurser etc.

5.2.2 Konkurransen om midler

Felles for de fleste av organisasjonene som arbeider med forebygging er at de har felles «definitive interessenter», regjeringen, som besitter makt på ulike vis. For eksempel legger de føringer for hvordan man skal jobbe, men også i neste rekke hvor de står for de økonomiske ressursene som organisasjonene er avhengige av for å enten være levedyktige, eller for å kunne innfri sine arbeidskrav. Utfordringen er da at mange organisasjoner kommer i en konkurransesituasjon med hverandre, hvor organisasjoner må jobbe med og mot andre organisasjoner som har ulik påvirkningsmakt ovenfor senderen.

«Jeg tenker det er en utfordring at ved at radikaliserings og ekstremisme er så i vinden, selv om det har roet seg de siste årene, fører med seg så mange velmenende organisasjoner. Selv om de er velmenende, er det jo fordi det ligger penger i dette, og i neste rekke: status» - Informant 4.

«Jeg mener det er viktig å akseptere at andre lykkes og det går begge veier. Problemfeltet er såpass alvorlig at hvis en konkurrerer eller en samarbeidende aktør har større sjans til å

lykkes, så må en faktisk godta det og støtte det, heller enn å prøve og karre til seg de pengene mens man vet at det er andre som kunne gjort en bedre jobb.» - Informant 2.

«Her er det behov for en samordning, problemet er vel at det ikke er så mange som forstår det. Vi er litt der hvor det kanskje er litt konkurranse enda.» - Informant 3.

Informant 5 hadde ingen kjennskap eller erfaringer med konkurranse selv, da han arbeider i et lite miljø uten så mange «konkurrerende» aktører, men at han kunne forstå problemstillingen. Informant 1 ville ikke utdype i særlig grad.

5.2.3 Uklare mandat

De ulike organisasjonenes mandat virker også å være en utfordring. Kanskje spesielt gjelder dette organisasjoner som har et definert hvor radikaliserings er en del av det, som politi, PST og SLT. Det i neste rekke kan påvirke eksempelvis koordinering og gjennomføring. Informant 2 og 4 beskriver med sin forståelse hvordan disse mandatene er i praksis:

«Politiets mandat er vel det å beskytte samfunnets interesser og der får du en deling mellom politiet og PST, ikke sant, hvor det vanlige politiet da har den der oppfølgingen av kriminalitetsforebyggingen, men også å handle. Også har man det som det kanskje ikke er så stort fokus på, det å gripe inn veldig tidlig. Politiet dekker vel hele spennet, mens PST går med på forebygging av rikets sikkerhet, og analysere informasjonen de har. Politiet har vel det mer operative ansvaret.» - Informant 2

«Den nasjonale handlingsplanen blir ofte tegnet som en pyramide med 30 tiltak og 21 av de er rettet mot kommunen sånn ca, så kommunen er det store nedslagsfeltet. I praksis har du også politiets radikaliseringskoordinatoren som ønsker å jobbe i den grønne sonen med kommunen som nedslagsfelt, men de er også bygd opp slik at radikaliseringskontaktet har en annenlinjefunksjon for det operative politiet. I det daglige er det det operative politiet kommunen samarbeider med, og når man får et nivå over der med radikaliseringskoordinatoren blir det vanskelig for kommunen har ikke vane for å jobbe regionalt.» - Informant 4

Informant 4 tar her opp noe som er interessant og som går igjen blant de fleste informantene, dog i ulik forstand. Informant 5 er av en annen oppfatning enn informant 4.

«Radikaliseringsskontakten og SLT-koordinatoren har tette forbindelser. De jobber tett i det daglige, samtidig som de er mer eller mindre samlokalisert. Slik jeg ser det er det en god arbeidsmåte.»

At informant 4 og 5 sitter med ulik forståelse av samarbeidet mellom SLT og radikaliseringskoordinator kan skyldes strukturen på SLT-organiseringen. Slik enkelte av informantene påpeker er det forskjell fra kommune til kommune hvordan denne ordningen fungerer hvor enkelte har annenlinjefunksjoner, mens andre har førstelinjefunksjoner eller en blanding (informant 4 og 5). Dog er mandat noe som er viktig for alle informantene.

«Vi samarbeider med flere og i forhold til vårt mandat er det vi som skal fronte tiltaket, men de vi samarbeider med kan kjøre sine egne tiltak parallelt. For de tiltakene vi går sammen om er det vi som skal fronte det.» - Informant 1.

«Jeg tror at et hovedpremiss for at en organisasjon som Plattform skal funke er når alle har en felles forståelse for hva det er og hva de skal gjøre. Jeg tror det er en prosess som begynner å komme i havn nå.» - Informant 2.

«Du har for eksempel IMDI som har som hovedansvar å bosette flyktninger og arbeide mot utenforskap gjennom å legge til rette for inkludering, som står i motsetning til PSTs rolle. Forskjellene her går litt på mandatene. PST har jo et mer direkte mandat, mens IMDI og RVTS har noe, men det går ikke på dette feltet eksplisitt. Det er mer indirekte, og det går kanskje tilbake til det de går mer på forebygging av utenforskap, mens PST går på radikalisering. Da snakker vi jo om manglende fenomenkunnskap igjen. IMDI har vel heller ikke noe klart mandat på feltet i det hele tatt, så det blir litt som signalene kommer» - informant 3

«Med Plattform er det jo en utfordring at de opererer utenfor behovet til kommunene og at de fronter seg med 30 kommuner som står bak, når det kun er den ene stillingen i Plattform kommunene faktisk står bak. Jeg tenker det er positivt at frivillighet, politi og kommune kommer sammen, men politiet og kommunen har helt ulike roller og det må aldri være noen tvil om det skal være politiet eller kommunen som skal serve i en situasjon.» - Informant 4.

«Nå blir det kommunesammenslåing her etter hvert og det gjør at det blir enda mer usikkerhet. Vi er små kommuner som har arbeidet forskjellig, noen med mindre fokus enn

andre, og hvordan arbeidet skal organiseres videre kan være vanskelig å vite. Jeg håper jo det skal gå greit, men usikkerheten er der.» - Informant 5

Altså kommer alle inn på mandat og roller på ulikt vis, noe som kan henge sammen med koordineringen og konkurransen. Landskapet er, som gjentatt nærmest i det uendelige, fylt med ulike organisasjoner i ulike retninger. Da kan man forstå behovet for klare mandater, og når de ikke er tilstede, eller overlapper med andre, kan det være en utfordring for formidlingen. Først og fremst for at mottaker skal forstå konteksten, hvem senderen er og på hvilket grunnlag formidlingen kommer fra, men også for sender hvis man skal formidle et tiltak til organisasjoner som ikke er sikre på hvem som har ansvaret for å gjennomføre hva, eller om begge har det. Samtidig kan det virke som om avgjørelser utenom det som angår fenomenet kan påvirke arbeidet med forebygging, også gjennom endrede mandat og nye strukturer.

5.2.4 Målgruppebevissthet

«Det er mange man snakker til som har ulik forståelse, og da er det viktig å være tydelig for å forhindre usikkerhet. Slik jeg ser det er det vanskelig å vite hvor man skal legge lista når man snakker til så mange forskjellige, for ikke å anta at de er dumme eller snakke over hodene på dem.» - Informant 2

Selv om denne oppgaven fokuserer på avsenderorganisasjonens formidlingsutfordringer, betyr ikke det at mottakerens utfordringer ikke også gjelder avsenderen. Fra avsenderens posisjon virker målgruppebevissthet å være en utfordring, enten som i utsagnet til Informant 2 ovenfor, eller mot målgruppen som er på motsatt ende: De som mottar forebyggende tiltak. Oppgaven har allerede vært inne på denne målgruppen, delvis, tidligere hvor tiltakene ikke «treffer» i kapittel 5.1.3 «Kontroversielt begrepsapparat». Informant 1 var for øvrig den eneste som hevdet at hen ikke har opplevd at formidlingen ikke har blitt oppfattet: *«det har jeg aldri opplevd».*

«Tror jeg har sagt det noen ganger nå, men man få folk til å engasjere seg. Der ligger det nok et problem, at man ikke klarer å engasjere godt nok.» - Informant 5.

«Vi kan snakke om et kunnskapsgap da det blir produsert enormt mange rapporter, men de som jobber i kommunen har ikke tid til å sette av til å lese alle og tenke «hva kan jeg bruke

det til?» Det krever det vi kaller oversettelsesferdigheter også. Kommunen har mange dyktige praktikere, men å gjøre abstrakte teoretiske rapporter anvendbare har de ikke nødvendigvis tid eller ressurser til. Da må man drive med kompetanseheving, og da er jo det noe å ha i bakhodet i formidlingen.» - Informant 3.

«Erfaringene vi har med planverk er at det må eies av fellesskapet, ikke en avdeling eller etat. Da må vi finne felles løsninger og en helhetlig tanke, og de ulike avdelingene vil jo ha ulike tanker om hva de ønsker. Og det må jo forenes slik at alle kan stå bak det, mener jeg» - Informant 4.

Å vite hvem man snakker til kan vel anses som en forutsetning for at man skal kunne nå de med budskapet sitt, men med mange aktører med ulike behov kan det være en utfordring å vite hvilke kommunikasjonsstrategier som er effektive og hensiktsmessige.

5.2.5 Samarbeid er bra, men hvordan og hvem?

På tross av at det eksisterer utfordringer i nettverkssfæren, er informantene samstemte i at samarbeid er et gode på forebyggingsfeltet. Dog hersker det her ulike forståelse for hvordan samarbeidet skal fungere og hvem som skal være med.

«Jeg tenker vi må være så konkrete som mulige på tiltakssiden, og samarbeide enda tettere med det offentlige. Næringslivet må også inn her. Styrken til Plattform ligger i at de har én strategi med hovedtiltak som alle kommunene stiller seg bak.... Det viktigste er jo at man er enige om målet da, ikke sant, at alle er pro strategien og drar i samme retning» - Informant 1.

«Trenden nå da har vært... hva heter det, community policing, et sånt motebegrep som betyr at politiet skal løse problemer med andre istedenfor å løse de på egenhånd. Det er vel litt sånn Plattform for eksempel er da.... Jeg tror det er veldig viktig at aktørene får drive forebygging slik de vanligvis gjør, det er helt avgjørende at fotballtrening får være fotballtrening og ikke forebygging mot radikaliserings... På en måte kan du si at man må samarbeide mer, men at man ikke reiser radikaliseringsbegrepet» - Informant 2.

«Men det handler jo om å skape en tryggere hverdag og det er politisk vedtatt og det er viktig å forankre det politisk, for da får man også en legitimitet til å jobbe med feltet og få alle med på én retning» - Informant 4.

«Jeg etterlyser at folk her har en forståelse av at det angår oss. Vi er en liten kommune, fjernt fra terroren, men vi er også en kommune som er blant de med høyest innvandring. Det er kun når ting skjer at folk bryr seg, for eksempel når et muslimsk trossamfunn vil bygge ny moskè. Da er det godt med folk på samfunnshuset, men ellers er det ikke en sjel som møter opp. Det er så liten tiltaksløst og vi har faktisk tydelige nasjonalistiske strømninger i samfunnet vårt. Alle må bidra, for det angår oss alle» - Informant 5.

«Svaret er at det er så komplekst at tverrfaglig interdependency, interseksjonelt og sektorovergripende. Problemstillingen har så mange, hva skal jeg si, puslebiter ikke sant, så hvis du skal se helheten må du sette sammen de ulike perspektivene. Ikke bare et psyko-sosialt perspektiv eller et utenforperspektiv, eller ja» - Informant 3.

Informant 3 utdyper også på de relasjonelle bindingene som er mellom organisasjoner som jeg har vært inne på tidligere, her illustrert med Plattform:

«På sikt må Plattform bli et reelt institutt, la oss da si som Minerva som er det beste eksempelet jeg kommer på, for de har veldig flinke folk. La oss si da at man kunne sagt at «du kan få frie begrensninger, finn på hva vi skal gjøre nå», uten å si «her er det vi gjør, hvordan kan vi gjøre det innenfor for å gjøre det kunnskapsbasert?» Det er fordi det er bånd og de midlene man er avhengige av, så de må bli mer uavhengige etter hvert» - Informant 3

Det kan tolkes dithen at informantene ønsker å arbeide bredt i samarbeidet, både med de aktørene som er med nå, men også andre. Likevel oppstår det noen utfordringer, og det kan sees i kontekst med andre funn, som i den vanskelige koordineringen: Flere er opptatt av å skape en felles retning. Informant 1,2 og 4 snakker om forankring på tiltakene, noe som kan tolkes til at det ikke finnes en slik forankring og strategi nå. Informant 5 var mer opptatt av sivilsamfunnet, mens Informant 3 presiserte behovet for ulike perspektiver – noe som kan støtte oppom argumentet de har om bredere omfatning.

Også er det interessant at Informant 3 drar inn det relasjonelle perspektivet inn på denne måten. Logisk sett passer det inn i andre funn, at det er utfordringer mellom de interessentene med påvirkningsmakt, både i nettverksdimensjonen og i forståelsen av fenomenet. Hvis rammesetterne har feil forståelse og har sterk påvirkningsgrad på både avsenderorganisasjon og de som samarbeider, fremstår det som et problem på flere områder enn formidlingen.

6. Diskusjon

Hvilke formidlingsutfordringer har organisasjoner som Plattform egentlig konkret? I funnene mine forsøkte jeg å kategorisere formidlingsutfordringene i «fenomenet» og «nettverket», og deretter forsøke å konseptualisere i begreper, mekanismer, forståelse og områder. Hvorvidt min forståelse er korrekt, kan sikkert være uenige meninger om. Noen kan tilhøre andre dimensjoner enn de er kategorisert inn i, og andre er kanskje ikke mulig å plassere i kun en kategori heller.

Ut fra min forståelse er det likevel tydelig at fenomenet *er* en formidlingsutfordring i seg selv, mens nettverket *skaper* formidlingsutfordringer – satt litt på spissen, for det er åpenbart nyanser her. Dette er kanskje ikke revolusjonerende eller kontroversielt, all den tid fenomenet er anerkjent som et wicked problem, mens det er selvsagt at relasjoner preger tilværelsen på. Dog har min undersøkelse forsøkt å kartlegge hva det er som gjør at radikaliserings og voldelig ekstremisme er wicked problem og hvilke mekanismer det er i et nettverk som fører til formidlingsutfordringer.

Først, gjennomgående har informantene hovedsakelig henvist til radikaliserings, fremfor å adressere voldelig ekstremisme – i den forstand de skiller disse to. Tidvis kan det være slik at det fremstår som ett fenomen når det blir diskutert. Og kanskje er det også slik at det ikke ligger et klart skille i mellom disse i det praktiske arbeid. Dette kan være et interessant studie videre: «Hvordan forstås forskjellen mellom radikaliserings og voldelig ekstremisme i praksis?»

Mitt inntrykk etter å ha intervjuet informantene er at en rammesetter, en definitiv interessant, har lagt føringer for hvordan man skal motarbeide et fenomen – gjennom samarbeid, noe som ikke er rart all den tid makrotrender har en påvirkning på fenomenet i seg selv, som migrasjon og arbeidsmarked (se omverdenanalyse kap.3) hvor det er ulike aktører som har ulike mandat.

Informantene selv anerkjenner at det trengs et samarbeid, men det virker vanskelig å formidle informasjon med et ukjent og kontroversielt begrepsapparat til interessenter som har ulikt informasjonsbehov og kunnskap om fenomenet. Strengt talt virker det som om man skal formidle kunnskap om et fenomen som er karakterisert som noe annet enn det det er. Satt på spissen – man prøver å slå inn spiker med fluesmekker. Her kan det eksemplifiseres ved at

problemet inneholder narrativ, men at man ikke har et motnarrativ som kommunikasjonsstrategi – kun en handlingsplan.

I måten samarbeidet er delt inn på vil det også ha et utfordrende utgangspunkt. Regjeringen, som gjennom sin handlingsplan, er en definitiv interessent og en aktiverende kobling for organisasjonene som arbeider forebyggende (kap. 4.3.2). De beslutter hvilke områder det skal satses på og hvilke tiltakstyper som skal gjennomføres, samtidig som de er det naturlige overhodet til mange (men ikke alle aktørene) fra før. Altså har de en påvirkningsmakt på hvordan de ulike organisasjonene skal styres også utenom konteksten «forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme». De har også lagt føringer på ressursmodellen. De bestemmer hvordan det skal arbeides, men også hvem som skal få ressursene. Og da er vi inne på en utfordring. Det er ikke utelukkende de offentlige institusjonene og etatene som kan søke midler, men også frivillige organisasjoner og andre. For disse kan, og ofte er, offentlige bevilgninger det som sørger for fortsatt drift – uavhengig av hva organisasjonens formål og mandat er. Det har ført til konkurranse, og å legge opp til konkurranse når man vil ha samarbeid vil kunne føre til utfordringer – spesielt når ulike aktører sitter på ulike oppfatninger av hvilke tiltak som må til. Når denne oppgaven blir lest kan det jo også være at omverdenen har endret seg, for eksempel ved at frivillige organisasjoner har mistet statsstøtte og må være enda mer aktive med «tiltaksanbud» - selv om de kanskje ikke har noen innbefatning med fenomenene i det hele tatt, noe som åpenbart vil være en utfordring.

Når en organisasjon, som Plattform, har fått midler og skal samarbeide tverrsektorielt har de allerede koblinger til regjeringen gjennom å ha fått midler. Deretter har de, som hos Plattform, kanskje andre «eiere» også. Plattform har politi, kommuner og Stiftelsen Arkivet som «eiere». De igjen har ulike mandat i det forebyggende arbeidet som tidvis kan komme i konflikt med hverandre, som f.eks politiets radikaliseringskontakt og SLT-koordinatoren som begge jobber i «grønn sone». Når Plattform skal handle må de da ta et valg på hvilke interesser de skal lytte til, men det kan være en utfordring når begge kan plasseres i samme interessentgruppe. Som en del av tiltaket kan de også måtte samarbeide med, og formidle til, grupper som kan befinne seg i de fleste av kategoriene til modellen til Grunig og Hunt (se 4.3.1) som igjen kan ha ulik påvirkningsmakt ovenfor organisasjonen.

For eksempel kan samarbeidsaktører være «konkurrerende» organisasjoner som arbeider med sine tiltak på siden, kompetansehevende aktører som IMDI, religiøse organisasjoner eller

ekstreme grupper i seg selv. Her må jeg forsøke etter beste evne å ikke være flåsete: Med så mange ulike interessentgrupper aktivert på samme tid, vil organisasjonen fort kunne bli satt i en kinkig situasjon. I modellen til Mitchell et al (kap. 4.3.2) kan mange av disse også tilhøre kategorien «forventede interessenter», ekstremistiske organisasjoner kan for eksempel være en farlig interessent, politiet og Arkivet dominante interessenter gjennom deres eierskap i Plattform, det samme kan tilskrives eksempelvis IMDI selv om de ikke har det samme eierskapet, men heller en formalisert og troverdig rolle i arbeidet med inkludering og tilhørighet – som er delkomponenter av fenomenet i seg selv.

Om man skal snu det rundt, vil også mange av disse kunne være mottakere av formidlingen. Likevel er det naturlig å tro at det er flere mottakere som primært har en mottakerfunksjon. Dette kan være førstelinjetjenester som barneskolelærere, idrettstrenerne eller kundebehandlere i NAV, som ikke har samme grad av salience som samarbeidspartnerne, men som man heller kan argumentere for tilhører kategorien for diskrete interessenter – de som har legitimitet, men ikke hastverk eller påvirkningsmakt. Samtidig må man også ta høyde for de interessentgruppene som *er* i faresonen for å bli radikaliseret eller står nær på et eller annet vis -eksempelvis familie. I møte med miljøer som føler seg stigmatiserte eller er utsatt for problematikken, som eksempelvis religiøse samfunn (se Lid et.al 2015 i omverdensanalysen kap.3), er det for øvrig behov med et tillitt med forebyggende instans. Slikt sett er også den formidlende organisasjon, gitt at de er i relasjon med denne gruppen, avhengig av å skape trygghet. Dette kan også være en formidlingsutfordring hvor man kan bruke kommunikasjonsstrategier som å bruke eksempelvis etos/patos og aptum for å etablere den nødvendige relasjonen. For å konkretisere kan man bruke Arkivet som et eksempel, hvor man kan aktivt bruke dens historikk og posisjon for å skape troverdighet hos målgruppene gjennom å innta en posisjon som en aktør med en voldsom, dystert, akk standhaftig historie, og tilpasse kommunikasjonen etter en analyse av konteksten de skal gå inn i.

Tar man ett steg tilbake kan man argumentere for at disse utfordringene ikke utelukkende er formidlingsutfordringer. For eksempel vil en manglende forståelse for problemet ha like mye å si for tiltaksutforming og arbeidet i praksis, som i formidlingsperspektivet. Formidling vil slikt sett henge sammen med tiltaket som ble iverksatt – det vil ikke være logisk å formidle noe annet rundt tiltaket om ikke det har en sammenheng med de argumenter og valg som er tatt underveis. Da kan man kanskje trekke det tilbake til et punkt før tiltaket ble utarbeidet,

rundt forståelsen og argumentene brukt som ledet til tiltaket. Hvis informasjonen og forståelsen er feil, vil tiltaket bli feil selv om det henger sammen med forståelsen og argumentet, og til sist vil det ikke lykkes fordi man forsøker å kurere beinbrudd med paracet - satt på spissen. Altså kan et av de virkelige utfordringene ligge i aptum, hvor forståelsen av fenomenet ikke samsvarer med hva fenomenet er. Dette vil tenkes å vanskeliggjøres i enda større grad når det er såpass mange som skal bli involvert, og man i neste rekke skal formidle kunnskap om noe til en enda bredere målgruppe.

Som et avsluttende refleksjon vil jeg være noe mer bastant. Å betrakte hvert funn isolert vil ikke få frem den fremste formidlingsutfordringen: Alt påvirker hverandre. Å finne ut hvilke formidlingsutfordringer som befinner seg i koordineringsdimensjonen kan ikke sees uten å ta høyde for det generelle samarbeidet, konkurranseelementet, fenomenets begrepsapparat eller målgruppeforståelse. Å koordinere formidlingen rundt et tiltak, innebærer at man og må koordinere tiltaket. Når man koordinerer tiltaket må man ha forståelse for konteksten, aptum, som innebærer samarbeidsaktørene, relasjonen til disse og til de som legger føringer for hva tiltaket skal være. I neste rekke må man ta høyde for konkurranseelementet som kommer på bakgrunn av rammesetterne og formålet med å ha et tiltak i det hele tatt. Når man har kommet så langt må man bruke et begrepsapparat som er kontroversielt og så formidle på en slik måte at alle man snakker til forstår det slik du mener det. Da kommer man inn på utfordringen med at interessentene har ulike forståelser og kunnskap om fenomenet, og deretter må man ta høyde for fenomenets sensitive natur, hvor det er snakk om mennesker i en sårbar fase, i formidling og tiltaksutforming – hvor verktøyene/kommunikasjonsstrategiene man har kanskje ikke er effektive i utgangspunktet fordi grunnlaget for alt ikke stemmer med hva det faktisk er, etc.

7. Oppsummering

Radikalisering og voldelig ekstremisme er kompliserte fenomener som blir påvirket av en komplisert verden og av et komplisert landskap. Det er vanskelig å trekke konklusjoner ut av denne oppgaven som kan relateres utelukkende til formidlingsdimensjonen, men det har blitt introdusert funn som kan være interessante for hypoteseutvikling og videre arbeid.

Informantene har svart på en rekke spørsmålsstillinger knyttet til fenomenene og nettverket, og således har funnene blitt reflektert i dette. Fenomenene har blitt betraktet som wicked problems og funn i denne oppgaven viser hvilke egenskaper det har i praksis ved å sette ord på hva som er vanskelig.

Videre preger det faktum at fenomenene er wicked problems nettverksarbeidet, hvor man har bygd opp en struktur og organisasjonsform basert på forståelsen av fenomenene, uten å nødvendigvis ta høyde for at det er et wicked problem og at man dermed, per definisjon, egentlig ikke helt hva det dreier seg om. Likevel er det noen fellestrekk blant informantene som peker tilbake på tidligere ekstremismeforskning som at utenforskap og tilhørighet er viktige momenter i forståelsen av radikaliserings og voldelig ekstremisme, men at det samtidig finnes uenigheter også mellom de som arbeider med forebygging. Samtidig etterlyses det andre kommunikasjonsstrategier i arbeidet, men dette kommer også av at forståelsen for fenomenene ikke nødvendigvis er den samme.

I nettverksdimensjonen finnes det, i det minste, dimensjoner som har en relasjon til formidling og kommunikasjon. Landskapet er dekket av ulike organisasjoner fra ulike felt, handlingsplanen legger føringer for mer samarbeid, men samtidig er det også noen som må koordinere dette arbeidet. Dette kan være en utfordring når det er uklare mandat, og også når det er konkurranse om ressursene.

I tillegg er det naturlig å trekke inn målgruppesensitivitet som en formidlingsutfordring, men det vil og henge sammen med fenomenenes kompleksitet. Fordi interessentgruppene kan befinne seg i ulike roller og interessentkategorier til enhver tid, og fordi mottakerne har ulik relasjon til fenomenet, kan det være vanskelig for avsenderen å konstruere et budskap som tar høyde for dets sensitive natur, samtidig som det må tilpasses mottakerens grad av kjennskap og engasjement. Samtidig må avsenderorganisasjonen være bevisst hvordan de blir påvirket og hvordan de kan påvirke de interessentene de har relasjoner til.

Organisasjoner som Plattform står ovenfor mange utfordringer som er av kommunikativ natur, eller som kan prege organisasjonens formidling. Ved siden av de overnevnte punktene kan fenomenet bli påvirket av blant annet makrotrender og uforutsette hendelser. Og for ikke å glemme: Fenomenet innbefatter seg med mennesker i en sårbar fase og deres berørte.

Likevel er det betimelig å presisere at få av funnene kan betraktes isolert. I dette samspillet henger alt sammen og må derfor også sees i sammenheng med hverandre.

8. Litteraturliste

Australian Public Service Commission. (2012). *Tackling wicked problems: A Public Policy Perspective*. Hentet fra: <http://www.apsc.gov.au/publications-and-media/archive/publications-archive/tackling-wicked-problems>

Batteriet.no. Hentet fra: <http://www.batteriet.no/>

Bjørge, Tore (2014). *Policing demonstrations in Oslo: a total change of approach*. I Bjørge & Gjelsvik 2015. Kunnskapsstatus: Forskning på radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Bjørge, T & Gjelsvik, I.M. (2015). *Kunnskapsstatus: Forskning på radikaliserings og voldelig ekstremisme*. (PHS Forskning 2015:2). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/dc64dbc441bc4a4db25f320eadd0d131/080615-forskning-pa-forebygging-av-radikalisering.pdf>

Bowen, S.A, Rawlins, B. & Martin, T. (2015). *Mastering Public Relations*. Flat World Knowledge.

Conklin, Jeffrey (2006). *Dialogue mapping : building shared understanding of wicked problems*. Chichester, England.

Dissemination. (ukjent årstall). *Oxford dictionaries*. Hentet fra: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/dissemination>

Eidheim, F. (1993). *Hva har skjedd i Brumunddal: Lokalsamfunn i møte med de fremmede og seg selv*. I Bjørge & Gjelsvik 2015. Kunnskapsstatus: Forskning på radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Etzioni, A. (1964). *Modern Organizations*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Fangen, K. (1999). *Pride and Power – A Sociological Interpretation of the Norwegian Radical Nationalist Underground Movement*. I Bjørge & Gjelsvik (2015). Kunnskapsstatus: Forskning på radikaliserings og voldelig ekstremisme.

- Fangen, K. (2001).** *En bok om nynazister*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fidel, R. (1984).** The Case Study Method: A Case Study. *Library and Information Science Research, An International Journal*, 6(3), 273 – 288. Hentet fra: <http://faculty.washington.edu/fidelr/RayaPubs/TheCaseStudyMethod.pdf>
- Freeman, R.E. (2002):** *Stakeholder Management: Framework and Philosophy*, I P.S. Brønn og R. Wiig 2002: Corporate Communication. Gyldendal Akademisk.
- Gentikow, B. (2005).** *Hvordan utforsker man medieerfaringer?* Kristiansand: IJ-forlaget.
- Grue, J. (2013).** Bevismidler. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: https://snl.no/bevismiddel_-_retorikk
- Grunig, J.E. & Hunt, T.T (1984).** *Managing public relations*. I Brønn og Ihlen (2015): Åpen eller Innadvendt- Omdømmebygging for organisasjoner.
- Hammersley, M (1991).** *A note on Campbell's distinction between external and internal validity*. I Ryen (2012): Det kvalitative Forskningsintervju.
- Haram, O. & Kadafi, S. (04.11.2014).** Terrorgata i Fredrikstad – sju unge menn har reist fra Lisleby til Syria. *TV2*. Hentet fra: <http://www.tv2.no/a/6197482/>
- Haugan, S. (2009).** *Hva gjør «radikaliseringsfokuset» med oss?* Hentet fra: https://www.forskningsradet.no/prognett-samrisk/Nyheter/Hva_gjør_radikaliseringsfokuset_med_oss/1254012135973&lang=no
- Heath, R.L. (2005).** *The Importance of Issues Management and Environmental Scanning for Corporate Image*. I Brønn og Ihlen (2015): Åpen eller Innadvendt: Omdømmebygging for organisasjoner.
- Hofstad, H. (2012).** *Problems i Kommunal Planlegging*. Universitetet i Oslo. Oslo: Akademika Forlag. Hentet fra: <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/37540/dravhandling-hofstad.pdf?sequence=1>
- Jamieson, K.H., Kahan, D.M. & Scheufele, D.A. (red. 2007).** *The Oxford Handbook of the Science of Science Communication*. Oxford University Press. Hentet fra: <https://books.google.no/books?id=HSjADgAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=oxford+hand>

book+of+communication&hl=no&sa=X&ved=0ahUKEwj2tYvF7OTXAhWiFZoKHfuwBbMQ6AEILjAB#v=onepage&q=oxford%20handbook%20of%20communication&f=false

Kallevik, J. (2014). *Xtrm: Krig i Oslos gater*. I Bjørge & Gjelsvik (2015). Kunnskapsstatus: Forskning på radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Kellner, D. (2002). Theorizing Globalization. *Sociological Theory*, 20(3). 285 – 305. Hentet fra: <http://www.jstor.org/stable/3108613>

Kjeldsen, J.E. (2009). *Retorikk i vår tid*. Spartacus forlag.

Kolås, Å. (2005). Militant Islamisme og «legitim» vold. *Babylon, Nordisk Tidsskrift for Midtøstenstudier* (2005:2). Hentet fra:

<https://www.journals.uio.no/index.php/babylon/article/view/4191/3663>

Kundnani, A. (2012). *Radicalization: the Journey of a Concept*. I Kundnani. 2015. A Decade Lost: Rethinking Radicalization and Extremism.

Kundnani, A. (2015). A Decade Lost: Rethinking Radicalization and Extremism. *Claystone*. Hentet fra: <http://www.claystone.org.uk/wp-content/uploads/2015/01/Claystone-rethinking-radicalisation.pdf>

Kvale, S. & Brinkman, S. (1997). *Det Kvalitative Forskningsintervju*. Gyldendal.

Justis og beredskapsdepartementet. (2014). *Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/sub/radikaliserings/om-forebyggende-arbeid/regjeringens-handlingsplan/id665364/>

Larsen, S. U. (1980). *The Social Foundations of Norwegian Fascism 1933-1945. The Analysis of Membership Data*. I Larsen, Hagtvedt & Myklebust (1980). Who were the fascists? Social Roots of European Fascism.

Larsen, S. U., Hagtvet, B. & Myklebust, J. P. (1980). *Who were the fascists? Social Roots of European Fascism*. I Bjørge & Gjelsvik (2015). Kunnskapsstatus: Forskning på radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Lia, B. & Nesser, P. (2014). *Norske muslimske fremmedkrigere*. I Bjørge & Gjelsvik (2015).

Lid, S. & Berghei, J.T (2016). *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme – Hva er kommunenes rolle?* (NIBR 2016:12) Hentet fra: <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NIBR/Publikasjoner/Forebygging-av-radikaliserings-og-voldelig-ekstremisme>

Mitchell, R.K., Bradley, R.A. & Wood, D.J. (1997). Toward a Theory of Stakeholder Identification and Salience: Defining the Principle of Who and What Really Counts. *The Academy of Management Review*. 22(4). 853-886. Hentet fra: <https://www.jstor.org/stable/pdf/259247.pdf>

Narula, U. (2006). *Communication Models*. Atlantic Publishers & Dist.

NAV. (2016). *Omverdensanalyse 2016*. Hentet fra: <https://www.nav.no/no/NAV+og+samfunn/Kunnskap/Analyser+fra+NAV/NAV+rapportserie/NAV+rappporter/omverdensanalyse-2016>

Njølstad, O. (2015). NS-medlemmene: Hvem var de? *Norges historie.no*. Hentet fra: <http://www.norghistorie.no/andre-verdenskrig/mennesker/1701-ns-medlemmene-hvem-var-de.html>

Oehmichen, A. (2009). *Terrorism and anti-terror legislation – the terrorised legislator? A Comparison of counter-terrorism legislation and its implications on human rights in the legal systems of the United Kingdom, Spain, Germany and France*. (Doktorgradsavhandling, Department of Criminal Law, Faculty of Law, University of Leiden). Hentet fra: <https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/13852/04%20-%20Part%20I%20-%205-5-09%20pp%2041-116.pdf?sequence=12>

Olsen, T. (2011). *Nynazistiske miljøer: en studie om tilslutnings- og exitprosessene*. Masteroppgave i sosialt arbeid, Institutt for sosialfag, Universitetet i Stavanger.

Olsen, T. (16.6.2017). Politiet forbyr nazister å demonstrere i Fredrikstad 29.juli. *Aftenposten*. Hentet fra: <https://www.aftenposten.no/norge/i/mqBq1/Politiet-forbyr-nazister-a-demonstrere-i-Fredrikstad-29-juli>

Organisasjon. (2017). *Jusleksikon*. Hentet fra: <https://jusleksikon.no/wiki/Organisasjon>

Plattform.no. Hentet fra: <http://plattform.no/>

Politiet. (2015). *Politiets Omverdensanalyse 2015*. Hentet fra:

<https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter/01-rapporter-statistikk-og-analyse/omverdensanalyse/politiets-omverdensanalyse-2015.pdf>

Ravndal, D., Tommelstad, B., Hopperstad, M.S., Solstad, F. & Ogre, M. (20.11.2016).

Politiet om pedofilnettverk: - Det er helt vanlige folk, omgivelsene blir sjokkert. *Verdens Gang*. Hentet fra: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/krim/politiet-om-pedofili-nettverk-det-er-helt-vanlige-folk-omgivelsene-blir-sjokkert/a/23851762/>

Rawlins, B.L., Plowman, K.D. & Stohlton, E. (2005). *A Comprehensive Approach to Prioritizing Stakeholders: A Synthesis of Stakeholder and Public Relations Literature on Identifying and Prioritizing Stakeholders for Strategic Management*. Institute for Pr. Hentet fra: http://www.instituteforpr.org/files/uploads/2005_IPRRC_Proceedings.pdf

Regjeringen. (2014). *Hva er radikaliserings og voldelig ekstremisme?* Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/no/sub/radikaliserings/om-forebyggende-arbeid/hva-er-radikaliserings-og-voldelig-ekstre/id663761/>

Rittel, H.W.J. & Webber, M.M. (1973). Dilemmas in a general theory of planning. *Policy Science*. 4(2). 155-169. Hentet fra: <https://link.springer.com/article/10.1007/BF01405730>

Ryen, A. (2002 & ny utgave 2012). *Det kvalitative intervjuet. Fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Bergen: Fagbokforlaget.

Schmid, A.P (2013). *Radicalization, De-Radicalization, Counter-Radicalization: A Conceptual Discussion and Literature Review*. (ICCT: 2013) Hentet fra:

https://www.icct.nl/download/file/ICCT-Schmid-Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013_2.pdf

Sedgwick, M. (2009). *Problemets Art*. Paper presentert på Diskursen om Radikaliserings, DIIS. Hentet fra:

https://www.diis.dk/files/media/publications/import/jst_diskursen_om_radikaliserings_web.pdf

Shannon, C. & Weaver, W. (1949) *Shannon and Weaver Model of Communication*.

Communicationtheory.org. Hentet fra: <http://communicationtheory.org/shannon-and-weaver-model-of-communication/>

Stang, L. (30.7.2017). Nynazistene fikk gå i fred. Ole ble påsatt håndjern og bortvist da han sto foran dem. *Dagbladet*. Hentet fra: <https://www.dagbladet.no/nyheter/nynazistene-fikk-ga-i-fred-ole-ble-pasatt-handjern-og-bortvist-da-han-sto-foran-dem/68549547>

Suchman, M. C. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches, *Academy of Management Review*. 20(3). 571–610. Hentet fra: <http://www.jstor.org/stable/258788>

Sunde, Inger Marie (Red., 2013). *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme på internett*. PHS Forskning.

http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/175110/1/forebygging_av_radikaliserings.pdf

Sørli, S. (2015). *Norske frivillige i «korstoget mot bolsjevismen»*. I Bjørge & Gjelsvik 2015. Kunnskapsstatus: Forskning på radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Tansey, O. (2007), Process Tracing and Elite Interviewing: A Case for Non-probability Sampling. *Political Science and Politics*, 40(4). Hentet fra: <https://pdfs.semanticscholar.org/4d15/ab39dc68d05b2891d69b5e85bc332fd6ef09.pdf>

Venstreekstremisme (2004). *Store Norske Leksikon*. Hentet fra: <https://snl.no/venstreekstremisme>

Yin, R. K. (2009). *Case Study Research: Design and Methods*, Sage Publications.

Østbye, H., Helland, K., Knapskog, L.O & Moe, H. (2013). *Metodebok for Mediefag*. Fagbokforlaget.

9.0 Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide (3. og ferdige utgave)

Ikke alle spørsmål ble stilt, og intervjuguiden var veiledende. Oppfølgingsspørsmål var mest hensiktsmessig for å oppnå innsikt.

Fase 1 Klargjøring (5 min):

Klargjøre for opptak, informasjon om oppgaven, samtykkeskjema.

Se på og diskutere samtykkeskjema.

Fase 2: Innledning (5-7 min)

Avklare begreper og innledningsspørsmål.

Fase 3 Hoveddel (30-40 min)

Nøkkelspørsmål og oppfølgingsspørsmål. Delt inn i tre: 1. Om radikaliserings og voldelig ekstremisme som samfunnsfenomen. 2. Om informantenes plass og selvforståelse. 3. Om hvilke kommunikasjonsutfordringer man står ovenfor.

Innledning (5-7 min)

Radikaliserings og voldelig ekstremisme er noe som opptar svært mange, og har således blitt et sentralt tema i den offentlige debatten. Temaet er også sensitivt og komplisert. Mange aktører arbeider med forebygging av radikaliserings, og i dette prosjektet reflekteres det over fenomenet som sådan, men spesielt hvilke kommunikative utfordringer organisasjoner som Plattform står ovenfor.

Hva gjør Plattform? Hva er bakgrunnen? Snakke mer utbroderende om sammenhengen.

Hva er din rolle? Arbeid.

Hvordan inngår kommunikasjonsoppgaver i din hverdag?

Hva gjør du i ditt daglige virke?

Hoveddel (30-40 min)

Om radikaliserings og voldelig ekstremisme som samfunnsfenomen

Hvordan opplever du radikaliserings og voldelig ekstremisme som samfunnsfenomen?

Hvordan arbeider du med forebygging?

Hvilke utfordringer mener du vanskeliggjør forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme som samfunnsfenomen?

- På hvilken måte?

Videre, hva anser du som de største formidlingsutfordringene i forbindelse med radikaliserings og voldelig ekstremisme?

-Hva gjør dette til de største?

Hvordan samarbeides det for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme?

-Hvordan stiller Plattform seg i forhold til eksisterende samarbeidsmodeller? *SLT-modellen og politiråd er to ledende samarbeidsmodeller for å forebygge.*

-Hvordan foregår samarbeidet i praksis?

Hva er formålet med et tverr-samarbeid i forebygging av radikaliserin og voldelig ekstremisme?

-Hvem setter rammevilkårene for forebyggende tiltak?

-Hvordan opprettholdes relasjonen mellom de ulike samarbeidspartnerne?

Hvilke hensyn må man ta i formidlingen av radikaliserin og voldelig ekstremisme?

Om informantens plass og selvforståelse

Hvordan henger radikaliserin sammen med din arbeidsplass?

-Hvordan, mener du, din arbeidsplass bidrar i dette samarbeidet?

-Hvordan mener du det henger sammen med aktørene bak Plattform?

Hvordan forstås ditt mandat i forebyggingen av radikaliserin og voldelig ekstremisme?

-Hvordan opplever du at samarbeidsmodellene fungerer?

-Finnes det utfordringer her?

Hvordan fungerer samarbeidet mellom kommunene i et tverr-samarbeid som eksempelvis Plattform?

-I din erfaring, hva anser du som viktig for at samarbeidet skal fungere godt?

Hvordan presenterer man slike samarbeid til omverdenen?

-Hva er grunnen til det?

Hvordan presenterer man radikaliserin og voldelig ekstremisme til omverdenen?

-Finnes det utfordringer her?

Hvordan forholder man seg til aktører utenfor samarbeidet, men som arbeider med samme formål? Eksempel: Andre kommuner, NGOS, andre forebyggingstiltak som MENTOR-ordninger og andre politidirektorat.

Hvordan forholder man seg til aktører utenfor samarbeidet som ikke har forebygging som en primær funksjon, men som likevel kan komme utfor problematikken? Eksempel: Private skoler, universitet, idrettsklubber etc.

Hvordan forholder man seg til aktører utenfor samarbeidet, mens om har interesse for temaet? Eksempel: «Storsamfunnet» og media.

Hvordan mener du samarbeid som Plattform bidrar til å forebygge radikaliserin og voldelig ekstremisme?

I hvilken grad kan slike samarbeid bidra til å endre oppfatningen av radikaliserings og voldelig ekstremisme?

Om hvilke kommunikasjonsutfordringer man står ovenfor.

Hvem har ansvar for å formidle? Eks: Hvem formidler til kommunene? Nav? Religiøse organisasjoner? Skoler? Etc.

Hvilke kanaler formidles det gjennom?

Hvordan kan mottaker gi tilbakemelding?

Kan du beskrive hvordan kommunikasjonen foreligger i praksis? For eksempel, hvordan man formidler radikaliseringssteg til førstelinjetjenesten.

Kan du beskrive informasjonsoppgaver slik de foreligger/ er ment til å foreligge over tid?

Hvem bestemmer hvilke budskap som skal sendes ut?

-Hvordan foregår prosessen?

-Hvordan blir kunnskapen som sendes ut til?

Hvilke barrierer finnes det for kunnskapsformidling? For eksempel når man holder et seminar eller lignende.

Hvordan oppfatter du formidlingsmulighetene for organisasjoner som Plattform?

Hva mener du er viktig for å sikre en god samhandling med ulike interessentgrupper? Disse kan være førstelinjetjenester, regjering, media, frivillige organisasjoner etc.

Avslutning (5 min)

Oppsummering.

Noe å legge til?

Takk for bidraget!

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

Bakgrunn og formål

Prosjektet er et ledd i min mastergrad i «samfunnskommunikasjon» ved UiA. Prosjektet er en studie av organisasjoner og tiltak som arbeider med radikaliserings, politisk ekstremisme og forebygging av disse. Formålet er å avdekke formidlingsutfordringer i arbeidet med forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Dermed vil spørsmålene være basert på en kommunikasjonsteoretisk tenkning.

Prosjektet benytter Plattform som et case. Utvalget er dermed blitt begrenset til aktører som er involvert i samarbeidet. Informantene har blitt valgt ut på bakgrunn av deres relevans til oppgaven. Det vil til sammen bli fem eller seks deltakende informanter.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Prosjektet baserer seg på semi-strukturerte intervjuer. Det vil si at du vil bli intervjuet rundt en rekke spørsmål relevante til problemstillingen. Samtalen vil bli tatt opp med lydopptaker og deretter transkribert. Notater vil bli tatt underveis. Offentlig tilgjengelig informasjon kan bli innhentet dersom nødvendig.

Siden intervjuene er semi-strukturerte betyr det at informanten ønskes å utdype mest mulig. Spørsmålene vil i hovedsak være av typen «hvordan», «hvilke» og «hva mener du». Det er ønskelig at informant svarer utdypende, men det er opp til informant selv hva han eller hun velger å svare på.

Prosjektet søker ikke etter sensitiv informasjon som er taushetsbelagt, men etter generiske forhold og eksempler som kan generaliseres.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Kun jeg, Tommy Kristiansen, og veileder, Oddgeir Tveiten, har tilgang til intervjudata. Dette gjelder både opptak og notater. I oppgaven kan det bli hentet ut sitater hvor det er nødvendig.

Etter innlevert prosjekt vil dataene bli anonymisert.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 01.06.2017.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med masterstudent Tommy Kristiansen, 99 40 52 00, eller veileder Oddgeir Tveiten, 91 82 20 18.

Studien er meldt til, og godkjent av, Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

Bakgrunn og formål

Prosjektet er et ledd i min mastergrad i «samfunnskommunikasjon» ved UiA. Prosjektet er en studie av organisasjoner og tiltak som arbeider med radikaliserings, politisk ekstremisme og forebygging av disse. Formålet er å avdekke formidlingsutfordringer i arbeidet med forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Dermed vil spørsmålene være basert på en kommunikasjonsteoretisk tenkning.

Prosjektet benytter Plattform som et case. Utvalget er dermed blitt begrenset til aktører som er involvert i samarbeidet. Informantene har blitt valgt ut på bakgrunn av deres relevans til oppgaven. Det vil til sammen bli fem eller seks deltakende informanter.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Prosjektet baserer seg på semi-strukturerte intervjuer. Det vil si at du vil bli intervjuet rundt en rekke spørsmål relevante til problemstillingen. Samtalen vil bli tatt opp med lydopptaker og deretter transkribert. Notater vil bli tatt underveis. Offentlig tilgjengelig informasjon kan bli innhentet dersom nødvendig.

Siden intervjuene er semi-strukturerte betyr det at informanten ønskes å utdype mest mulig. Spørsmålene vil i hovedsak være av typen «hvordan», «hvilke» og «hva mener du». Det er ønskelig at informant svarer utdypende, men det er opp til informant selv hva han eller hun velger å svare på.

Prosjektet søker ikke etter sensitiv informasjon som er taushetsbelagt, men etter generiske forhold og eksempler som kan generaliseres. Skulle det avdekkes taushetsbelagt informasjon eller informasjon som er av svært sensitiv natur, vil dette fjernes fra transkripsjon og datamateriale.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Kun jeg, Tommy Kristiansen, og veileder, Oddgeir Tveiten, har tilgang til intervjudata. Dette gjelder både opptak og notater. I oppgaven kan det bli hentet ut sitater hvor det er nødvendig.

Etter innlevert prosjekt vil dataene bli anonymisert.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 01.06.2017.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med masterstudent Tommy Kristiansen, 99 40 52 00, eller veileder Oddgeir Tveiten, 91 82 20 18.

Studien er meldt til, og godkjent av, Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)